

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilno avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša
v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljate je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak petek popoldne.
Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . 10.— K
pol leta 5.— „
četrt leta 2.50 „
posamezne številke po 10 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto.
Priloge poleg poštnine 6 K.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste,
če se tiska enkrat . . . 14 h
„ „ „ dvakrat . . . 12 „
„ „ „ trikrat . . . 10 „
za nadaljna uvrščenja od petit-vrste po 8 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Za „Učiteljski konvikt“

smo doposlali vsem šolskim vodstvom položnice, da pobere letnino (à 2 K) za leto 1910. Če kdo ni prejel položnice, naj to naznani na naslov:

„Učiteljski konvikt“ v Ljubljani.

Hlapec Jernej in njegova pravica.

Govoril poslanec tov. E. G. ang l v proračunski razpravi kranjskega deželnega zbora dne 31. januarja t. l.

Visoka zbornica! Slovenski pisatelj Ivan Cankar je napisal povest „Hlapec Jernej in njegova pravica“. Imamo torej svojega hlapca Jerneja in njegovo pravico v slovenski literaturi, pa imamo hlapca Jerneja in njegovo pravico tudi v našem socialnem življenju. (Posl. dr. Krek: „Dobro!“) Prvega hlapca in njegovo pravico reprezentuje naše učiteljstvo, drugega hlapca Jerneja in njegovo pravico reprezentuje idrijsko delavstvo, in teh dveh hlapcev Jernejev se usojam spominjati sedaj, ko imamo pred seboj poročilo finančnega odseka o proračunu deželnega zaklada.

Prvo vprašanje, vprašanje slovenskega učiteljstva in vprašanje slovenskega šolstva sploh, je tisto, ki globoko seza v deželne finance in jih tudi obremenjuje z visokimi zneski. Drugo vprašanje, ki se tiče delavstva idrijskega in idrijskega mesta sploh, je pa tisto vprašanje, ki ne odgovarja nazorom čestitega gospoda poročevalca dr. Kreka, ko je zjutraj dejal, da so samo naša mesta tista, ki črpajo iz deželnega zaklada. Ravno Idrija, drugo mesto v deželi Kranjski, je tisto mesto, ki — kakor sem že večkrat imel priliko poudarjati v tej visoki zbor-

nici — prinaša leto za letom deželi toliko in toliko tisočakov dohodkov, obratno pa od dežele ne dobiva ničesar. Deželna doklada idrijskega mesta znaša vsako leto 48.000 K, nasprotno pa ni idrijsko mesto dobilo od dežele še nobene podpore. Toda o tem pozneje.

Sedaj prihaja prvi hlapec Jernej in njegova pravica na vrsto. — XXI. seja deželnega zbora kranjskega z dne 24. t. m. je bila naravnost zgodovinskega pomena. Ko je bila končana debata o normalno-šolskem zakladu, me je zunaj vprašal čestiti gospod tovariš prof. Jarc, zakaj nisem tudi jaz govoril pri dotični razpravi, češ, da je on to pričakoval. Odgovoril sem mu: Zategadelj ne, ker nočem zopet jaz postati vzrok, da ne bi se v tej zbornici moglo rešiti vprašanje o regulaciji učiteljskih plač. Dejal sem, da sem slišal iz vrst večine te visoke zbornice, da zaraditega ni večina pripravljena izvesti regulacije učiteljskih plač, ker sem se v zadnjem deželnozbornem zasedanju usojal jaz staviti dotični nujni predlog. (Medklci na levi.) Jaz lahko dotične gospode poslance imenujem, ako ne verjamete mojim besedam. Torej, da se izognem vsakemu očitaniu, konstatiram samo, da sem smatral za potrebno in kot veliko bolje za stvar samo, če molčim. No, sedaj, ko je regulacija učiteljskih plač končana, nimam več te bojzani, da bi bile moje besede vzrok, da se prepreči „regulacija“, ki je že končana, in moje besede tudi ne morejo biti vzrok, da se v prihodnosti ne izvrši regulacija učiteljskih plač, in sicer zaraditega ne, ker je učiteljstvo dobilo obljubo od poslancev S. L. S., da se v bodočnosti to zgodi. Koliko so vredne take obljube tega ne vem. (Medklci na levi. — Poslanec dr. Lampe: „Nič!“)

Tako je gospod tovariš dr. Krek ob novem letu nekemu učitelju čestital in mu kot

najboljše voščilo obljubil, da se v prihodnjem zasedanju izvrši regulacija učiteljskih plač. Ali kakor kaže izid XXI. seje deželnega zbora kranjskega z dne 24. t. m., se to ni zgodilo. Tako sem nadalje v prijetnem položaju, da morem danes samo konstatirati, da je tudi gospod poslanec dr. Lampe dvakrat obljubil neki gospodični učiteljici v postojnskem okraju, ki je z njim v bližnjem sorodstvu, da se učiteljske plače izboljšajo. (Poslanec dr. Lampe: „Kdo je ta gospodična?“) To je gospodična Pavla Lampetova. (Poslanec dr. Lampe: „A, moja sestra!“) Gospoda, dobili smo torej obljubo, da se to zgodi pred 24. dnevom tega meseca, in prijatelj tov. Ravnikar mi je celo po 24. dnevom tega meseca in celo še danes slovesno obljubil, da se regulacija učiteljskih plač gotovo izvrši. Jaz torej imam zavest, da ne morejo današnje moje besede škodovati tej regulaciji, ki pride šele v prihodnosti na vrsto, in to zategadelj ne, ker sem prepričan, da je dana beseda vsakomur sveta. Spominjam v tem oziru samo na besede Stritarjeve: „Beseda dana sveta naj ti bo! Ne oprostí ga več nobena moč, kedor se je enkrat zavezal sam!“ Res, nobena sila ne oprostí od obljube onega, ki se je sam v kaj zavezal!

Gospoda, da se je zadnja regulacija učiteljskih plač izvršila tako, kakor se je, to me, odkritosrečno povedano, ni presenetilo, ampak zabolelo me je pa, s kakšnim ironičnim posmehom so nekateri gosp. S. L. S. spremljali utemeljevanje potrebe te regulacije. In sam načelnik S. L. S., g. dr. Šusteršič, je s svojim visokim smehom kvitiral to ironizacijo učiteljske bede! (Medklci v središču in na levi.) Seveda, lahko je ironizirati bedo tistemu, ki je poln vseh dobrot, ali težko je pri srečanju onemu, ki se je moral prepričati, da pošteno delo ne donša

njemu in njegovi rodovini dovolj kruha. (Posl. Triller: „Tako je!“) In kar je pa še žalostnejše, to je bila izjava g. poslanca prof. Jarca, ki jo je pozneje nekoliko ublažil gospod poročevalca dr. Krek in ki se je glasila: Bodite lepo mirni, ponižni in pohlevni, potem utegnete nekaj dobiti. (Smeh v središču.)

Visoka zbornica! Regulacija učiteljskih plač ni nikakršno političsko vprašanje in ni v nobeni zvezi s programom kake političske stranke. Temu vprašanju nasproti ne smemo iskati vzrokov v slabih finančnih razmerah dežele, temveč je ta regulacija zahteva in potreba, ki je utemeljena v slabem materialnem in socialnem položaju učiteljstva, pa naj bo to učiteljstvo pristaša „Narodno-napredne stranke“ ali naj pripada S. L. S. ali kaki drugi stranki, ali pa naj bo nemške narodnosti.

Toda o vsem tem ne govorim dalje, ker sem imel že v jesenskem zasedanju priliko govoriti o tej stvari dovolj obširno. Meni se tudi ne zdi posebno okusno pri vprašanju regulacije učiteljskih plač govoriti o kakih zaslugah. Velika napaka bi bilo to, ako bi se kjerkoli, če bi se bila na primer zadeva uredila v smislu mojega nujnega predloga, ki sem ga stavil v zadnjem zasedanju, izvajalo nasproti moji osebi tako, kakor da bi bil jaz imel za to kakih zaslug. To bi ne bila zasluga absolutno nikogar, ker ima dežela le dolžnost izboljšati učiteljske plače. (Odobranje v središču.) Ako ima dežela učiteljstvo, mora tudi učiteljstvo plačati. Vsakemu delu gre plačilo, zakaj vsako neplačano delo je zavrgljivo in je nemoralno. Plačilo za delo je dolžnost, ni pa zasluga nikogar. Zato se mi tudi čudno zdi, da je neki ljubljanski učitelj, ko se je na neki ljubljanski šoli vršila lokalna učiteljska skupščina, svojemu voditelju predlagal zahvalo za to, kar se je v

LISTEK.

Pisma iz onstran groba,

Piše pokojni Afron Voljniš, priobčuje Florijan Svon.

V.

Moj pozdrav iz dežele ljubezni!

Dolgih trideset dni sem taval po solz dolini. Obiskal sem svoj dom, videl sem svoje, hodeče v žalnih oblekah, a žalibog, da so bili tembolj gluhi za moje besede, čimbolj sem se trudil, da bi jih potolažil.

Koder sem hodil in kjer sem bil, povsod sem se prepričal, da se nihče več ne zmeni zame. Kolikor in kar sem govoril, sem govoril gluhim ušesom. Zaman sem jim pravil, da še živim, da sem med njimi in da naj ne žalujejo za menoj. Moji sorodniki, prijatelji in znanci se niso zmenili zame, niso slišali mojih besedi, in uvidel sem, da se zaman ukvarjam z njimi. Izprevidel sem, da so njih čuti zame otrpnjeni in postajal sem nezadovoljen med njimi. Želel sem si, da poletim kvišku, tja, odkoder mi je sijala jutranja zarja. Zapustil sem kraj, kjer sem preživel svoje trudapolne dni. Saj so bili vsi moji dnevi učiteljevanja napolnjeni le z bridkostjo in s trpljenjem.

Zapuščen od vseh in osamljen, sem zbudil v sebi trdno voljo, da pojdem daleč, daleč proč od tega kraja. In glej! Čimbolj sem želel,

da dosežem daljave, tembolj sem čutil, da se jim bližam. Zagledal sem jasno začrtane obrise v daljavi in kmalu sem spoznal, da se bližam novi deželi. Kam me je nesel moj polet v prvem trenutku, nisem vedel. Zapazil pa sem, da sem se oddaljeval skozi zračne daljave in da je moj polet pospeševala volja, da dosežem onstran meje svetovne dalje. Čudno se mi je videlo to, da sem stal kot prikovan na enem prostoru in vendar sem letel z brzino misli naprej in kvišku, proč od zemlje. Čim višje sem dvigal tembolj se je gubila zemlja in so se gubili ostali svetovi za mene. Neizmerne dalje sem preletel in končno dospel čez svetovne meje, kjer sem bojzljivo in strahoma obstal na pragu nove, rajске dežele. Osupnen od krasote in veličanstva pretakajočega se življenja in valovanja v tej bujno cvetoči, čarobni deželi, sem gledal z odprtimi očmi vanje kakor majhno dete, ako mu hipoma zavrtiš stobarvno, svetlo ploščo pred očmi.

Z učiteljsko ponižnostjo sem hotel oditi iz te dežele briljantov in smaragdov, rubinov in biserov nazaj v dolino trpljenja, nazaj v dolino nestrpne bede. Vonj bujno cvetočih livad me je skoraj omamil, da bi se bil skoraj onesvestil, in akordi nebeškega vsemira, so udarjali v dno moje duše, da bi bil zajokal tako glasno, da bi bila zatemnela zarja, ki je pošiljala svoje žarke daleč, daleč dol do tja, kjer sem taval dolgih trideset dni. Tako osupnjen in zamaknjen sem na pragu stal, sam ne vem,

koliko časa. Kar zagledam pred seboj sivolasega starčka.

„Mir tebi, potnik, ki prihajaš čist iz doline solz v kraje večne ljubavi!“ me nagovori srebrno sivolasi mož, na čigar obličju je sijala milina in dobrosrčnost.

Stresel sem se in hotel sem pasti pred njim na kolena, ali on mi reče: „Ne pripogibljí kolen, ne kloni z glavo, tu je dežela enakopravnosti! V deželi ljubavi ni robstva, in klečeplaztva in ne hinavstva! Vedi, da si prišel kot brat k bratom in ne kakor r. b, ki zaman išče svojega prava. Dežela, ki leži pred tabo, je dežela luči, je dežela svobode!“

Iz velikih, modrih oči je zalesketala ljubav in mu zasijala radost bratstva. Žavít v belo togo, bos in gologlav, mi je prožil svojo desnico v pozdrav.

Noč se nagiblje k zatonu, vaški pastir trobi na pašo, zato Te pozdravlja

Tvoj

Afron.

VI.

Stal sem še vedno molče pred starčkom kakor lipov kip in zrl v deželo bujnih cvetočih lotosov. Nisem vedel, kaj naj odgovorim na njegov pozdrav. Sklonim se, da bi mu poljubil roko. Ali on mi veli: „V deželi, kjer stojiš, ne poznamo poljubovanja rok! Tu ni višjih, niti nižjih slojev. Vsak se pokoruje večnim zakonom. Tu se nihče ne vpraša: „Kaj si, odkod si?“ Tu sem ne sega moč bogastva in

ne moč tirana. Vedi, da je umrl pred tabo milijonar Batoslav, a on se ni pospel nad zemljo, ostal je v deželi teme, kamor ne prisije žarek ljubavi. Hodi z menoj čez cvetoče planjave v kraj miru in blaženstva! — Šla sva po neizmernih daljah naprej in naprej. —

Nehote sem se spomnil besed Goethejevih: „Jetzt erst erkenn' ich, was der Weise spricht:“

Die Geisterwelt ist nicht verschlossen,
dein Sinn ist zu, dein Herz ist tot!
Auf, Schüler, bade unverdrossen
die irdische Brust im Morgenrot!

Da, vi zemljani, ki tavate v temi, zakopani v blesk zlata in minljivega bogastva, odprite svoje srce in dihajte milino duha, ki vam izleči bol in gorje! V zarji jutranjega solnca, vse oživljajočega, vse vzdržujočega, ki vlada nad vsem vsemirjem, ki kraljuje v carstvu vesolstva, v tem solncu spoznanja in večne ljubavi iščite svoje utehe.

Ne vi, ki nosite ljubav na jeziku, v srcu pa se vam zvija jad — kača zavisti in maščevalnega sovraštva, boste deležni ljubavi.

Resnične so besede slovenskega pesnika Prešerna:

Mor'biti, da, kdor zdaj vesel prepeva,
v mrtvaškem prtu vam pred koncem dneva
molče trobental bo: „Memento mori!“

Tvoj

Afron.
(Dalje.)

tem oziru storilo, češ, da je to njegova zasluga. Razveseljivo je pač, če ravna naše korake in sklepe daleč odzunaj; mene še posebno veseli, da dela vse to tista roka, ki je prej toliko časa podpisovala napredna načela, sedaj podpisuje program S. L. S. in bo najbrž, če ji bo to kazalo, tudi Vam, gospoda na desni, napravila svoj spoštljivi kompliment. (Veselost.) — Toda o tem ne bom dalje govoril, ampak izpregovoriti hočem še nekaj besed glede koristi, ki bi jih imelo ne samo učiteljstvo, ampak ki bi jih imela sploh vsa naša domovina od pravočasne regulacije učiteljskih plač.

Poleg splošnega boljšega šolskega napredka, ki bi se dosegel, če bi bilo učiteljstvo zadovoljno — saj bi se odvrnjeno od postranskega privatnega zasluga, zaradi katerega izgublja toliko časa in toliko telesnih in duševnih sil, moglo popolnoma posvetiti svojemu poklicu — je treba pomisliti, da bi imel dobiček tudi kmet, trgovec, obrtnik, ker je učiteljstvo njegov konsument.

Toda ne glede na to nastane vprašanje: Ali učiteljstvo takšno, kakršno je danes, zasluži izboljšanje plač ali ga ne zasluži? Jaz pravim, da ga zasluži, in sicer zaradi tega, ker se naše učiteljstvo strogo drži tiste naloge, ki mu jo nalaga § 1. državnega šolskega zakona iz leta 1869. Ta paragraf pravi, da bodi vzgoja mladine versko-nravna. Jaz pravim, da se naše učiteljstvo drži ravno citiranega paragrafa. (Ugovori na levi.) Res je, grešniki se dobe povsod, med učitelji, pa tudi med duhovniki, advokati in trgovci. (Medklici na levi.) Pa prosim Vas, gospodje, saj imate moč v rokah! Kaznujte ga, kdor je kazni vreden, saj ste dobro izvežbani v tem. (Klic v središču: „Res je!“) Seveda pa ne razumem pod versko vzgojo političkega fanatizma, pač pa si razlagam to vzgojo po onem nauku, ki ga je učil največji učitelj vseh narodov, Jezus Kristus, ko je dejal: Ljubi svojega bližnjega, kakor samega sebe! — Učitelj, vkljub temu, da strada, da trpi pomanjkanje, zvesto izpolnjuje svoje dolžnosti! Ne rečem, povsod se dobe grešniki, ali kdor si čist in nedolžen, pa poberi kamen in ga vrzi vame! (Odobranje v središču.)

Iz tega, kar sem navedel, gotovo izvira opravičena trditev, da v danih razmerah učiteljstvo ne more delati več, kakor dela, in v danih razmerah tudi drug klic ne more izhajati iz vrst učiteljstva, nego ta: Naj dežela plačuje delo, ker je dežela za to dolžnik!

Seveda nastane tu vprašanje, kje dobiti denar?

Že v jesenskem zasedanju sem med drugim stavil predlog, naj se vlada pozove, da naj plača 50% k učiteljskim plačam. Tedaj je čestita večina visoke zbornice zavrnila ta predlog, ki se ga bom pa vzlic temu usojal danes ponoviti. Sploh pa je želja učiteljstva, da naj bi država, ki ima po členu XVII. državnega osnovnega zakona vso oblast nad šolstvom, prevzela tudi vse dolžnosti napram učiteljstvu. Tako se je že dne 3. novembra 1899 izreкло vse avstrijsko učiteljstvo brez razlike narodnosti na skupni skupščini na Dunaju za tak državni prispevek. Tedanji voditelj naučnega ministrstva, dr. Hartel, je tudi deputaciji učiteljstva zagotovil, da bo prva skrb države, sanirati deželne finance z edinim namenom, da se bo končno mogla definitivno rešiti regulacija plač vsega avstrijskega učiteljstva.

Zato stavljam predlog, ki se glasi:

„Deželni zbor skleni:

Vlada se pozivlja, da prispeva deželi 50% za plače ljudskošolskega učiteljstva.“

Nadalje sem v zadnjem zasedanju stavil nujni predlog, naj se uvede takozvani kulturni davek. Pri tem stojim na tistem stališču, ki ga je pred par leti zastopal g. poslanec dr. Susteršič, ko je na nekem javnem shodu v „Katoliškem domu“ dejal, da se more regulacija učiteljskih plač izvršiti le tedaj, če zaradi tega ne bo bolj obremenjen kmetiški stan, ker je že danes dovolj obremenjen. To je čisto pravilno, da se ne obremene manj imoviti, ubožnejši sloji, temveč naj se obremene tisti krogi, ki razpolagajo z večjimi dohodki in tega obremenjenja ne bodo toliko čutili. To pa je le mogoče, ako uvedemo kulturni davek, ki naj zadene zavode, ki morajo polagati javne račune. V Ljubljani je takih zavodov 61, ki so imeli v preteklem letu okoli 6.000.000 čistega dobička. Če se na zavode na deželi računa dva milijona, bi bilo to skupaj 8.000.000. (Poslanec Supančič: „Gotovo še več!“) In nikogar ne bi bolelo in nihče ne bi bil direktno prizadet, če bi se tem zavodom naložil kulturni davek. Tako bi bilo mogoče deželi izboljšati učiteljske plače, ne da bi bil kmet bolj obremenjen. De-

žela bi na ta način lahko dobila 100.000 K (Poslanec Supančič: „Več, več!“), ako ne več na leto. Na strani 9. priloge 226. vidim, da se je finančni odsek oziral na moj samostalni predlog, glede katerega predlaga pod točko 17. svojih predlogov, da se naj odstopi deželnemu odboru, samo da je tamkaj izpuščena besedica „kulturni“ davek. Jaz bi iskreno priporočal deželnemu odboru, da se oprime tega **kulturnega davka**, in zagradel stavljam v sprejetje drugi predlog, ki se glasi:

„Deželnemu odboru se naroča, da izdela do prihodnjega zasedanja zakonski načrt o uvedbi kulturnega davka, s katerim se obremene zavodi, ki so prisiljeni polagati javne račune, v korist ljudskemu šolstvu in učiteljstvu.“

Ako se to izvrši, bi imeli na razpolago 100.000 K, če ne še več. Ali to še ne bi zadostovalo! Toda mi smo ljudski poslanci, in ker ljudstva ne gre obremenjevati z novimi davki, in ker to, kar delamo tukaj, delamo zgolj iz ljubezni do ljudstva, pa **odpravimo dijete!** Sicer nas je malo tu, ki bi živeli v bogastvu, ali nič zato, odpravimo dijete! Ob enem pa naj bodo mesta deželnega glavarja in mesta deželnih odbornikov častna mesta. (Odobranje v središču.) — Vrše se tudi razna znanstvena potovanja, za kar je določenih 14.000 K. Odpravimo tudi to! Na dijete bi pridobili 30.000 K, na plači deželnega glavarja in deželnih odbornikov 27.000 K in na potovanjih 14.000 K. To utegne skupaj znašati okroglih 80.000 K. Kulturni davek bo dal 100.000 K, skupaj imamo torej že 180.000 K. S tem bi se pa že lahko začasno regulirale učiteljske plače v smislu predloga g. grofa Margherija, kar bi veljalo toliko časa, dokler ne priskoči država deželam na pomoč!

Gospodje! Vse to, kar sem navedel v pokritje teh stroškov, bi bilo tudi veliko lažje izvedljivo in bolj demokratsko in bolj socialno in tudi bolj simpatično, kakor pa zvišanje naklad na pivo, o čemer naj povem že danes v svojem imenu in v imenu svojih tovarišev, da tako zvišanje naklad najodločneje odklanjamo. (Odobranje v središču.)

Gospoda, velika krivda, da se stanje učiteljstva ne izboljša, je na strani države, ki zistematično prezira slabi položaj dežele, namesto da bi ji priskočila na pomoč. Toda ravno tako, kakor je država krivična nasproti ljudskemu šolstvu, ravnotako je krivična nasproti srednjemu šolstvu. Dokaz za to je tudi dejstvo, da ne razpiše izpraznjenih mest na ljubljanskih gimnazijah.

Iz zadnje seje deželnega šolskega sveta je znano, da tri mesta na slovenski gimnaziji po preteku dolgega časa še vedno niso razpisana, dočim se je za prosto mesto na nemški gimnaziji, ki ga je doslej zavzemal profesor Pavlin, takoj zahteval terno-predlog. Tu je seveda slovenska večina deželnega šolskega sveta ravnala popolnoma prav, da je to zahtevo zavrnila in zahtevala, da se ob enem razpišejo tudi prosta mesta na slovenski gimnaziji. Prav pa je tudi, da se v tej zadevi oglasi deželni zbor in zahteva, da se razpišejo prosta mesta in zasedejo s profesorji, ne pa da bi ta mesta izpolnjevali vedno le suplenti. (Odobranje.)

Kakšne so razmere na ljubljanski realki, to je visoki zbornici znano. Dijakov slovenske narodnosti je na tem zavodu okrog 300, nemške pa okrog 200. Če se torej računa le po številu slovenskih dijakov, je gotovo potrebna slovenska realka v Ljubljani. Ne gre pa, da bi se pridobila za slovenske dijake realka na ta način, da bi se premestila realka iz Idrije v Ljubljano. Mesto Idrija je žrtvovalo velike vsote za svoj zavod, zato je kratkomalo izključeno, da bi se realka premestila iz Idrije. (Odobranje.)

Tako sem prišel do idrijskih razmer. Popolnoma kratek bom tu in dotakniti se hočem le še hlapca Jerneja in njegove pravice v Idriji. O razmerah v Idriji sem imel priliko že večkrat govoriti v tej zbornici in, kakor menim, nekaterim gospodom ni všeč, da se govori o žalostnih razmerah idrijskega delavstva. Vzlic temu se jih moram nakratko zopet dotakniti. Idrija pač zavzema popolnoma drugo stališče, kakor ostala mesta v deželi. Plačuje pač veliko, a zato ne dobi nič. In celo, če mesto samo hoče storiti kaj dobrega za delavstvo, pravi deželni odbor, da to ni socialno, da to ni dobro, in stavlja zapreke, da se dotične namere ne morejo izvršiti. (Klici: „Tako je!“) Dotakniti se hočem danes samo enega vprašanja, ki je velikega socialnega in velikega zdravstvenega pomena za delavstvo. To so namreč stanovanja, ki jih daje bogati rudniški

erar na razpolago ubogemu idrijskemu delavstvu. Vem, da visoki deželni zbor nima direktnega vpliva na to, da bi se ugodno rešilo to vprašanje in izboljšale razmere, ali mislim pa vendar, da bo klic s tega mesta našel več odmeva na pristojnem mestu, kakor pa če delavstvo samo zdihuje v svojih zatohlih prostorih in si ne more pomagati.

Rudniški erar je dajal koncem leta 1908 delavstvu na razpolago 46 delavskih hiš s 193 stanovanji. Opomniti moram tu, da je v Idriji delavskih rodov, ki štejejo 4623 oseb, da pride torej povprečno na eno stanovanje 23 oseb. (Ogorčenje v središču.) Da vidite ta stanovanja v tem času, ko je vse zabito in zaprto, bi Vas bilo naravnost groza. Neka žena mi je pripovedovala, da mora spat pod pečko kakor mačka, da morejo otroci spat v postelji. V delavski rodovini je umrl sin na jetiki. Od njegovega brata sem zvedel, da je ležal na jetiki bolan brat v kuhinji, kjer je spal tudi on. V sobi pa je spalo ostalih šest članov rodovine. Omenjam, da je stanovanje — čeprav erarično — obstajalo samo iz kuhinje in ene sobe! A takih rodov je v Idriji sto, ki morajo bivati z mnogoštevilno rodovino v tesnem prostoru. Tako si ljudje po krivdi rudniške uprave sami nakopavajo bolezni. — Da je v takih razmerah ugodno zdravstveno stanje nemogoče, je umljivo in zato tudi umira v Idriji 25% do 30% ljudi za jetiko (Klici v središču: „Čujte!“), in je v mestu vse polno ljudi škrofuloznih in obolenih na drugih takih boleznih, in to le zaradi slabih stanovanj. (Poslanec dr. Oražen: „Škandalozne razmere!“) Tukaj bi se dalo izpremeniti in na bolje obrniti marsikaj, in jaz mislim, da ne bo odveč, ako se visoka zbornica izreče proti takim razmeram ter predlagam resolucijo, ki se glasi:

„Deželni zbor skleni:

Vlada se pozivlja, da nemudoma stopi v dogovor z delavskim ministrstvom v svrhu, naj to ministrstvo sporazumno z mestno občino idrijsko in rudniškim ravnateljstvom v Idriji na svoje stroške zgradi dovoljno število delavskih stanovanj v Idriji.“

Častita gospoda, prihajam h koncu. Glede drugih stvari, ki so mi še na srecu, se bom oglasil na primernih mestih, ko preidemo v podrobno razpravo, za sedaj pa le še rečem eno: Imejmo usmiljenje s hlapcem Jernejem in njegovo pravico v učiteljstvu, pa imejmo tudi usmiljenje z onim delavskega stanu idrijskega mesta! Smatramo za svojo dolžnost, da z vsem ognjem prepričanja delamo za izboljšanje takih razmer. V ta ogenj vrzimo vse sovraštvo, vse nasprotno, vse ozire, da vstane iz njega svobodna in neoskrunjena pravica hlapca Jerneja v učiteljstvu slovenske in nemške narodnosti in hlapca Jerneja v idrijskem delavstvu! (Živahno odobranje in ploskanje v središču.)

Naš denarni zavod

Geslo: Kar plodono naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani, registrirana zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do konca februarja K 55.820.96.

Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v pošt-nih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Uradne ure: Vsak četrtek od 1/2. — 1/2.3. popoldne in vsako soboto od 6. — 7. zvečer.

Z lažjo se slepe!

Izstopile so tričetrtine „Zavezinih“ članov! Tako vest prinaša „Slovenec“, ko proglašajo prokletstvo nad „Hlapci“. Dober manever „Slovenčevih“ urednikov, ki so se ga priučili od Slomškarjev. (Ali pa narobe.) Toda tudi na to vabo vam ne sede nihče več! **To trditev bomo statistično dokazali kot lažljivo.** Dokazali bomo ob priliki statistično, koliko jih je izstopilo in, če bo potreba, tudi povedali, kateri so izstopili. **Dokazali pa bomo tudi, koliko jih je pristopilo, dokazali, da je število „Zavezinih“ članov naraslo za več članov, nego jih ima vsa „Slomškova Zveza“ — s kateheti vred, ki imajo večino.** —

Poleg tega bomo tudi dokazali:

1. da tvori večino „Sl. Zv.“ katehetstvo in duhovništvo sploh;

2. da drugo mesto zavzemajo ženske (čas izjemam!), ki zaradi preobilice ne dobe služb;

3. da naslednje mesto zavzemajo oni, ki so se hoteli efialtsko okoristiti, torej koristolovci, ki so puhleži, neznačajneži in sploh siromaki za delo v šoli ali izven nje;

4. da so potem oni, ki so se žrtvovali za ženo in otroke (jih spoštujemo še, ker nismo strankarji, ampak v prvi vrsti ljudje) — ne da bi pri tem iskali egoistiških koristi in stvari, ki bi se jim lahko odrekli, temveč jim je bilo le do eksistence otrok in žene, ki jih preskrbeti jim je dolžnost in tudi če postane žrtev lastna oseba. — Ti so zmožni dela, ker ste si hoteli prilastiti le njih zmožnost in delo, ki vam tako primanjkuje, toda zaman, zakaj z nepoštenjem ste jih ubili — izgubili so zmožnost, ker so izgubili vero vase;

5. da imate edino enega v svoji sredi iz prepričanja, ne iz sebičnosti, ne iz egoizma, ne iz koristolovstva, ki je poštenjak od nog do glave, ki se vam ne vda, ko ga hočete okoristiti na škodo naprednega kolege. On je poštenjak, zato ga spoštujemo in vidimo v njem, in le v njem poštenje „Sl. Zveze“, akoprav ne stoji na čelu, temveč je resen, skromen in ponižen delavec v prid svojemu stanu in narodu.

Vse to vam dokažemo! Samo recite, kdaj! Čimprej — tem bolje za nas, čim pozneje — tem bolje za vas! Mi smo pripravljeni!

Učiteljstvo in obrambni sklad C. M. D.

Da, nemško učiteljstvo je darovalo po svojih močeh, posamezno in z združenimi močmi so polagali kamen za kamenom za naš pogin, polagali, ker se zavedajo in dobro vedo, v kak namen ima služiti ta denar. Žrtvovali so in še žrtvujejo!

Pa so li nemški učitelji kaj boljše situirani proti nam? Menda ne in večina je prav tako tupatam v zadregi kot nas kateri ter na Slov. Štajerskem, Kranjskem ali Primorskem. A nekaj drugega je pri njih, česar med nami povsod ne najdeš. — Zavednosti je malo več in malo več narodnega ponosa in s tem več žrtvovanja!

Predlagalo se je že marsikaj, kako bi tudi učiteljstvo slovensko prispevalo čimveč za obrambni sklad C. M. D. Nekatera — a malo še doslej — učiteljska društva so sklenila nabirati do 200 K in tudi posamezniki so podpisali. Pa, kolegi in kolegije, to je vse premalo, mi lahko zmoremo več, več, veliko več in to s tako malenkostnimi prispevki mesečno, da bo utrpel lahko tudi oni ki mu trdo šiva ob robu.

Gotovo je, da se lahko vsako slednje učiteljsko društvo priglasi, in pomislite, kolikokrat 200 K pa je to. Zdi se mi in če se ne motim, bi prispevala učiteljska društva sama 34 kamnov. Glejte, kako bi povzdignili število in kako se približali zadnji desetici, ki je že zasedena, in z njo dopolnili število 1000 × 200.

Svoječasno se je predlagalo, naj bi dal vsak ud učit. društva 20 h, kar bi pač vsak učitelj mesečno lahko utrpel, in v petih letih bi dalo učiteljstvo 10.200 K, s čimer bi se lahko ponašalo in ponosno stalo svojim nemškim kolegom nasproti slovensko učiteljstvo in z njim bi se ponašal naš narod.

Pa ta številka, če se zganemo sedaj v resnih dnevih tudi mi učitelji, bo prekoračena, dosti prekoračena in ko jo bomo položili milemu našemu domu na altar, se nam bo sree smejalo radosti, in mi slovenski učitelji bomo storili v polni meri svojo dolžnost.

Toraj kolegije in kolegi po vseh slovenskih deželah: sedmi februar nas kliče zopet in ne preslišimo tega klica tudi sedaj. Pomislimo, da imamo od 7./2. 1910 sovražnika tudi med sabo in ne samo ob mejah in da rabi C. M. D. naše pomoči danes veliko bolj, česar se moramo mi tudi pošteno zavedati!

Predsedniki posameznih učiteljskih društev, ki še niso priglasi, storite ob prvem prihodnjem zborovanju svojo dolžnost in privedite svoje društvo sigurno do sklepa, da se priglasi k obrambnemu skladu C. M. D. Za teh par mesecev plača lahko vsak svoje desetice nazaj! (Naj se pa ne uvažuje izgovor, da je že itak vsak učitelj član podružnice v svojem kraju, ki je pristopila k skladu, zakaj Nemei imajo tudi podružnice, a vendar še izven teh prispevajo! Upamo danes zatrdno, da naši klici ne bodo brezuspešni in da bomo

prihodnje dni že čitali posamezne izjave in da bomo v kratkem naštelj vsa učiteljska društva med brambovcil R.

Od druge strani smo prejeli:

K tozadavni notici v predzadnjem „Učit. Tov.“ pripominjamo, da se je že opetovano v stanovskih glasilih slovenskega kakor tudi nemškega štajerskega učiteljstva na m i g a v a l o, da naj učiteljstvo štajerske „dežele“ v oči gled nameravane regulacije učiteljskih plač upusti vsako s k u p n o akcijo glede obrambnih skladov: Slovenci C. M. D., Nemci Roseggerjev fond. — Mi se popolnoma strinjamo s tem — za zdaj! Ker je kranjsko učiteljstvo v tem položaju kakor štajersko, bi kazalo, da se tudi ono zedini v tej ideji z nami.

Še nekaj o celibatu, ki ni celibat.

Trst, dne 27. februarja.

Res je, da ima vsaka stvar svoje senčne in solnne strani, kakor pravi neka tovarišica v 7. številki „Učit. Tov.“, ko hoče dokazati, da so samo učiteljice-matere v resnici dobre učiteljice in vzgojevalke. Zdi se, da opazuje tudi ona vso stvar samo od solnne strani. Po tem sklepu bi se morale postavno poročiti vse učiteljice — takoj, ko pridejo iz učiteljskega, ker le kot matere in očetje bodo po taki logiki res dobre vzgojevalke in vzgojevalci. Z isto pravico bi morali trditi, da so vse matere tudi dobre vzgojevalke, zato ravno, ker so matere. V resnici pa vidimo mnogo mater, ki niso baš dobre vzgojevalke. Ravno tako se ne more trditi, da so samo učiteljice-matere najboljše učiteljice, vzgojevalke, svetovalke itd.

Delovanje učiteljice je le takrat pravo in uspešno, ako je večina njenih misli in skrbi le v šoli. Učiteljica je danes kolikortoliko prosta družinskih skrbi, prosta vsega trpljenja, ki se večkrat pojavi v zakonem življenju.

Posveti se lahko samo šoli, kar je tudi njena sveta dolžnost, ker se je odločila za ta poklic bodisi iz prave ljubezni do njega, bodisi — da povemo bolj po vsakdanje — zato, da bo preskrbljena za življenje. V šoli uči, vzgaja svojo mladino z nekakim veseljem, z veliko ognjevitostjo. Saj bije tudi v njenih prsih nežno čuteče žensko srce. V šoli se čuti učiteljica doma, tu dobi mesto, kjer lahko razvija svoje delovanje, ki se pa ne sme cepiti na preveč strani. Pride iz šole domov, se lahko mirno odpočije, si nabere novih moči, da bi mogla priti jasnega in vedrega čela zopet med svoje malčke in nadaljevati zapričeto delo. Ostane ji še dovolj časa, da si uredi svojo malo ekonomijo in da vzame knjigo ali časopis v roke, da si izpopolni svoje znanje in širi svoje obzorje; saj mora vendar napredovati z duhom časa. Z zanimanjem opazuje lahko razvoj vseh domačih umetnosti in deluje v prid mladine in naroda sploh.

Drugače pa je potem, ko se učiteljica omoži. Razne slabosti in nadloge, ki so navadne posledice zakonskega življenja, jo premnogokrat odtegnje šoli in mladini. Večina misli in skrbi omožene učiteljice mora biti — če je prava zakonska žena in mati — na lastnem domu, pri možu, eventualno otrocih. No, in tedaj je ona ljubezen in skrb do šole in mladine gotovo za mnogo procentov manjša. In kako ne! Saj ima učiteljica sedaj moža, bitje, ki mu je posvetila življenje; ima otroka, ki mu je dala življenje! Nima li tu zakonska žena dovolj opravila, če hoče vestno izpolniti dolžnosti matere in žene?

Če pa zapuščta otroke, svoj najdražji zaklad, toliko in toliko ur na dan v varstvo služkinje, potem naj mi dotična omožena tovarišica ne govori o nasvetih negovanja otrok, ker njena zasluga je le ta, da je dala otroku življenje. O negovanju in vzgoji njenih otrok bo pa govorila njena služkinja ali druga zato plačana tuja oseba, ki se pravzaprav peča s tem. Sama taka mati zna pa o tem povedati toliko, kolikor njena neomožena koleginja, ki tudi vzgojujejo tujo deco.

Enako je z gospodinjstvom. Vemo, da je velika večina neomoženih učiteljic, ki so iz raznih vzrokov prisiljene, da vsaj deloma vodijo lastno ekonomijo, kolikor jim dopuščta čas!

Poudarjam, kolikor jim dopuščta čas! Redno gospodinjiti same ne morejo. So dnevi, ko je učiteljica v šoli n. pr. od 7³/₄. zjutraj do poldne, od 1³/₄ do 4. popoldne; to je posebno v zimskem času, lahko rečemo od noči

do noči. In omoženim učiteljicam se tudi ne godi bolje; tudi one nimajo za gospodinjstvo nič več časa na razpolago kakor njihove neomožene tovarišice. Glavna vloga gospodinjstva je zopet v rokah služkinje.

Ni res torej, da more le omožena učiteljica dajati potrebne nasvete glede gospodinjstva. Iz lastne izkušnje zna svetovati omožena ravno tako kot neomožena učiteljica.

Sklepam z vzklikom: Možite se, tovarišice, saj vam tega nihče ne brani, ni branil in vam tudi odslej ne bo! Premislite pa dobro, preden si naložite dvojno breme, da ne pridete z dežja pod kap.

Vedite pa, če niste bile pred zakonom delavne, vestne, skrbne in dobre učiteljice, boljše tudi po zakonu ne postanete.

Ne verjamem, da je ravno zakon tisti stroj, ki pretvarja slabe učiteljice v dobre. O — anka.

K vprašanju o možitvi učiteljic.

Cenjenim tovarišicam.

Nasprotje, ki je nastalo med nami, nam ne bo v korist. Učiteljice tvorimo polovico močne učiteljske organizacije ter složne smelo zahtevamo, da nas uvažejo cenjeni tovariši ter z njimi vsa javnost. Me imamo isto izobrazbo, imamo iste dolžnosti ter zahtevamo iste pravice, ki jih uživajo naši stanovski sodrukniki. Tega nam naši tovariši ne morejo zameriti. Bojevati se hočemo z njimi za blagor našega stanu, podcenjevati pa nečemo in ne smemo same sebe, biti hočemo z njimi enakopravne.

Nerazumljivo se mi zdi, ako hoče gđc. tovarišica krčiti naše pravice. Pravico do življenja, tudi do zakonskega življenja, ima do danes vsak državljan v svojem poklicu, razen istih, ki so pod prisego posvetili svoje življenje Bogu. Da bi se baš me učiteljice ne smele poročiti, to je krajanje naših stanovskih, krajanje naših človeških pravic! Ravno nas bi ne smel nikoli ogrevati žarek domačega ognjišča, ravno me bi ne smele imeti onega domovja, ki je idealni ženi malo njeno kraljestvo. In kdo na svetu ima pravico uničiti ženi prirojen instinktivni nagon, da postane mati? Z vsem svetom se ji ne more nadomestiti blaženega trenotka, ko drži v naročju ter ljubkuje lastno dete, nihče bi ji ne smel krčiti nepopisne sreče ter onega brezmejnega sladja, ki ga čuti njeno srce, kadar zasliši besede „moja mama“. Žena, ki te naravne, najlepše vezi ne more razumeti, nima srca, nima ljubezni do otrok ter ni nikoli idealna vzgojiteljica — ali pa do danes vara samo sebe.

Ako nekaterim gđc. tovarišicam možitev ni po volji, nihče jih ne bo silil in noben zakon jim te ne bo veleva. Da pa si hočejo dati prepovedati poročiti se, je popolnoma nerazumljivo. Vse se hodi za svobodo, vse si želi prostosti, žena prodira kot taka na površje, in me pa naj bi se odrekle same svoji pravici, naj bi se same pomagale kovati v okove?

Neznana tovarišica trdi, da poročena učiteljica ne postane boljša učiteljica. Cenjena tovarišica živi le svojemu vzvišenemu poklicu, in prav je! Toda ostala bi vestna gotovo tudi kot poročena učiteljica, kot mati! — Dobra učiteljica postane kot mati še boljša odgojiteljica. S tem niti najmanjšega predbacivanja tovarišicam. Marsikateri pa bo pokazala prihodnost, da temeljito pozna otroško dušo le mati, da je dana le nji ista globoka ljubezen do otrok, da ima ona podvojeno potrpežljivost s svojimi učenci. Tudi dete samo se bo še z večjim zapanjem oklenilo svoje učiteljice, zroče v nji dobro mammo njenih otročičev. To naravno, lepo razmerje med učiteljico in učenci je že samo trden temelj dobrim uspehom na polju vzgoje in pouka. Toliko vestne, samozvestne in ponosne pa smo tudi v svojem lepem poklicu, da lahko zavračamo vsako nezaupnico nam — poročenim. Ako pa so vas vedli gotovi slučajji do nasprotnega prepričanja, tedaj preudarite, če bi bila ista tovarišica neomožena delovala mnogo bolje. Dvomim! Vestnost in delavnost je čednost, ki jo lahko in najgoji žena, ki pa brez nje ravno tako lahko živi neporočena. Kdor si je do let, ko vstopi v zakon, ni pridobil, si jo bo težko priboril v življenju, komur pa je bilo vestno izpolnjevanje stanovskih dolžnosti v ponos in uspehi v šoli v veselje, ta, drage tovarišice, bo vestno deloval tudi v prihodnje. Kar pa se tiče križev, težav, skrbi itd., pa je

osebna stvar. Komur je naloga pretežka, komur je ni mar, naj jo blagovoljno odkloni, kdor pa si jo prostovoljno naloži, jo bo dovršiti moral sam. Ako je naše delo naporejše, ako si moramo čas dobro razdeliti, v šoli moramo in hočemo biti, ter smo — učiteljice z dušo in telesom.

Pravite, da smo slabe gospodinje. Seve, mladost je bila posvečena nauku in vse življenje šoli. Ne dajamo pa si same slabih naznanil, da smo za kaj drugega nezmožne. Kako da bi si razumna učiteljica ne mogla prisvojiti tega, česar se v kratkem času privadi preprosto deklet! Tuintam smo videle že kaj koristnega, treba le dobre volje in pridnosti in v kratkem času lahko nadkriljuje razumna učiteljica marsikatero deklet, ki se je vzgojevalo le za gospodinjstvo, pripravljalo le na možitev. Torej nikar toliko ironije o organizaciji žen ter o posvetovanju pri gospodinjstvu.

Tudi slabe matere smo! Pač huda beseda za nas odgojiteljice! Toliko staršev nam izroča svoje otročiče. Le nekaj ur so nam na dan izročeni, in vendar zahteva svet, da se plod naše vzgoje kaže na vsem otroškem početju, da vzgojujemo in pripravljamo otroka za življenje. In svoje lastno dete, ki nam je najdragocenejši zaklad, ki ga ljubimo z vso silo prave materinske ljubezni, ki ga hočemo čuvati kot zenico svojega očesa ter mu srčno rade darujemo vsako prsto minuto, njega bi ne mogle vzgojevati? Nihče ne more biti porok za svojega otroka, temmanj mati, ki ni vzgojiteljica. Izobražena žena, ki pozna načela vzgoje, ne bo nikoli nesreča otrok in rodovine, če ima le dobro voljo in blago srce. Niti kot učiteljice niti kot gospodinje, najmanj pa še kot matere zaslužimo tako slabo kvalifikacijo in to še od strani tovarišice.

Vsaka poročitev, posebno možitev samostojnega dekleta mora biti dobro preudarna. Ako se omoži katera koleginj pod naš stan, ako poroči človeka, ki ni nič, ta naša tovarišica bi bila mogoče zašla tudi sama na pota, ki bi našemu stanu ne delala časti, in ne vem, če bi bile ravno na njo koleginje ponosne. Kar pa se tiče „objokane, zastradane, v stare cape zavite omožene učiteljice“, to mora biti neka osebna mržnja, ki ni v našo čast. Mislim pa, da ni čestitati možu, ki bo dobil ono razumno, izobraženo in inteligentno ženo, pri kateri vselej prevladuje razum, ki tako odločno zametuje srce. Brr — rečemo tudi me, brr — pred tako brezsrčno, torej le enostransko izobraženo odgojiteljico naše, ljubezni toli potrebne mladine. Štajerka.

Nekaj k zvišanju naših plač.

(S kranjskih hribov.)

Bilo je v počitnicah lanskega leta, to je malo poprej, kakor se je pisalo 1910., ko me je obiskal tovariš Slomškar. Razveselil sem se ga, kakor se sploh jaz hribovec razveselim vsakega olikanega človeka, posebno pa še tovariša, ki je odkrit in mi vse zaupa! Pogovarjala sva se, kakor sploh naš stan zahteva — o šoli. Od šole sva šla na okolico, na ljudstvo itd. Slednjič sva prišla tudi do organizacije. Vprašame: „Kaj, ali si že vpisan v Slomškovo Zvezo?“ „Ne, sem pri naši Zvezi!“ mu odgovorim. Bila sva si odkritosrčna med štirimi očmi. Ker je bolj zgovoren kakor jaz, mi je začel razkladati, kaj in kako bodo vse poslanci S. L. S. storili, da se nam zvišajo plače, posebno se za to potrudita Jaklič in Ravnikar. Da, poslanec Jaklič je za gotovo in čisto za res obljubil, ravnotako Ravnikar, da z mesecem vinotokom dobimo brez razlike na oženjenost ali samstvo 25% zvišano plačo, in če meseca vinotoka ne, pa vsaj ob novem letu, pa gotovo, kakor je gotovo amen v očesa! Le kar Slomškar naj postane! — „Veš kaj,“ mu odgovorim, „tisto presedlanje me ne veseli. Saj veš, kako pravijo razumni ljudje takemu možu, ki jaha vsak dan drugega kozla, ali na vero ali za denar!? — No, pa če imajo ljudski poslanci na podlagi katoliške vere kaj srca, nam bodo vsem zvišali plače, saj se trudimo vsi za ljudsko izobrazbo, ako sem prav jaz pri Zavezji, ti pa Slomškar.“

Pa glej! Danes je že potekel mesec februar leta 1910., pa še ni nikjer tistega 25% poboljška! In tovariši, ne da bi morda bili hudi name! Najbrž sem kriv vsega jaz, ker se nisem dal vpisati v Slomškarijo? Zagotavljam vas, tovariši, da se bom kar precej dal zapisati

v Slomškarijo, samo da dobimo vsi enake plače!

Ali najbrž je še eno mogoče! Moj tovariš Slomškar ni dobro razumel poslanca tovariša Jakliča, zakaj to se spominjam, da letnice ni imenoval: ali letos vinotoka ali pa v novem letu, da bodo plače zvišane. Kadar bodo, takrat gotovo sporočim!

Pozdrav vsem stradajočim tovarišem!
Vijolica.

Ustava za Bosno in Hercegovino.

Nova ustava za Bosno in Hercegovino, ki smo jo omenili v zadnji številki, določa, da učitelji in železničarji ne morejo postati deželni poslanci.

Literarna zgodovina narodnega gospodarstva.

Izbrani eseji.

Spisal F. L. Tuma.

Stari vek.

(Dalje.)

V nekaterih teh teokracijah je duhovniška kasta fizično in moralno prevladala vse druge in ni nam težko umeti, da so te dežele najkonservativnejše in se zato tudi z največjo vnemo in srditostjo zapirajo proti vsakemu vplivu od zunaj. Tak tip je tibetska državniška organizacija.

Kjer pa vidi glava skupine svojo edino nalogo v obvarovanju tradicije, ki se brez težav prenaša ustno od enega pokolenja na drugega, tam se razen redkih zapiskov zgolj tehnične vsebine ni mogla razviti nobena samostojna ali pomembnejša literatura.

Drugi in za nas važnejša ljudska skupina starega veka je oni svet, ki nam je znan pod imenom antike: to so bujne filozofske Atene in vojaški, svet obvladujoči Rim.

Stari Grki se nam zde eden najkrasnejših narodov zgodovine. Pričeli so tudi oni s strogo teokratsko organizacijo, ali njih vera je bila nekaj človeku izredno blizega. Kakor jim je ustvarila božanstva bujna fantazija pesnika Homera, tako je bila na njih vera nekaj razumu podrejenega — zato je tudi tako hitro in lahko zmagal posvetni element nad cerkvenim — in po drugi strani je odgovarjalo umetniškemu razpoloženju njih duše.

Do Hezioda, okolo 800 let pred Kristom, je bila državniška struktura Grkov strogo teokratska. S Talom (620—550 pred Kr.), enim izmed sedmih grških modrijanov, se prične razvijati abstraktno premišljevanje. Peto stoletje pred Kristom pomenja za Grško dobo prosvetljenja. Kjer je zmagal um nad tradicijo. Tuintam prodero še stari duh in žanje svoje trumfe: pobožni vernik Sokrat je obsojen brezbožja in izpiti mora zato strup, ali pričeni s Talom je zmagala do Platona vendar teologija nad teologijo; vera brez kritike se je morala umakniti pozitivnemu znanju.

Iz estetično-filozofskega zrna stare grške teokracije se je razvila polagoma veda astronomije, fizike, matematike in iz slednje zlasti geometrija, ki je veljala dolgo kot nekaj najbolj pozitivnega, s čemur se mora pečati človeški um.

Ni več ni dajala značaja grški strukturi duhovništvo in cerkev; na to mesto so stopili njeni posvetni misleci. Novo sredotočje je postala država in kar je z njo v zvezi: ustave, socialni organizmi, vzgoja. Vsakdo, ki se je zanimal na Grškem za socialno vprašanje, je govoril in pisal o — idealnih državah.

Stare teokracije so smatrale kot svojo najvišjo nalogo, da ohranijo stvari take kakor so; grški filozofje so jih hoteli premeniti v smislu svojih utopičnih projektov in če ne gre mirnim, postavnim potom, magari s silo — kakor je dolgo upal Platon, da izvede ta ali oni knez grških držav njegovo idealno državo v praktično življenje.

Izhodišče pri tem vprašanju so jim bila zgolj etična načela in največ svojega časa so posvetili pravičnosti, ker so jo smatrali za temelj dobri državni organizaciji. Podlaga državniške umetnosti bodi stvarno znanje — odtod znani Platonov izrek, da ne bo prej konec nesrečam in nezgodam, dokler ne bodo vladarji sami filozofi edini vladarji. Pokolenje in imetje je nekaj brezpomembnega — znanje in osebne

vrline so edini faktor, ki smemo po njem ceniti človeško vrednost.

Če hočemo na kratko karakterizovati vse to stremenje, potem nam je bo označiti kot hrepenenje po harmonično umerjenem življenju, ki je njega smoter splošna blaginja vseh državljanov.

Literarno so razpravljali o gospodarskih vprašanjih torej ne kot samonamen, ampak v toliko, kolikor je sodilo v okvir take idealne države. Kakor so se imeli vsi privatni interesi podvreči splošnosti, tako ima tej služiti tudi ekonomija.

Platon (429—347 pr. Kr.) nam je prav karakterističen pojav.

Časi, v katerih je živel ta mož, so bili na Grškem kaj burni. Peloponeške vojne, rivalstvo s Sparto, atenski zofisti in notranji strankarski prepiri so zastrupljali vse javno življenje, in tako ni čuda, če ni nastopil samo kot filozof, ampak tudi kot prvi grški reformator. Mnogo izkušenj, ki si jih je nabral na množičnih potovanjih, kjer je imel priliko seznaniti se z raznimi tedaj znanimi filozofskimi šolami, tako zlasti v Megari z Evklidom, v katerega megarski šoli so gojili še vedno staro Ksenofonovo eleatsko filozofijo, in njegov stik s Pitagorejci so mu razširili obzorje in ko je prišel s štiri-desetim letom v Atene nazaj ter ustanovil svojo akademijo, se je v resnici potrudil zbrati vse te svoje izkušnje in misli v enoten zistem „Pilateje“.

Vse stremenje mu je bilo seveda, času primerno, idealna država kot praktično uresničenje ideje o dobrem. Ta smoter se mu je zdel tako visok in edino sposoben, da privede človeštvo do splošne telesne in duševne blaginje, da mu je hotel absolutno podvreči vsak privatni interes. Skupnost imetja in žene se mu je zdela v ta namen kot eden kardinalnih predpogojev. Tako je bil Platon prvi teoretični komunist.

Ali ta smoter je tako vzvišen, da ga nikakor ni mogoče doseči brez žrtvovanja velikega dela človeštva. Borba in delo za vsakdanji kruh odteguje meščane od te visoke poti; zbuja jim dobičkahželost in pohlepnost — zato je treba tisti del državljanov, ki naj bodo nositelji in borilci take idealne države, ekonomsko odtrgati od vseh skrbi za vsakdanje telesne potrebe. Produkcijo morajo opravljati sužnji in tujei, da se more posvetiti elitno meščanstvo zato edino in docela javni službi. Materialne skrbi so mu nekaj nevrednega za vsakega prostega človeka. Ponižujejo mu duha in jemljejo telesu najboljše moči. (Dalje.)

O možitvi tržaških učiteljic.

Članek kolegince Slavice v zadnji številki „Tovariša“ mi jako ugaja in ne dobim niti enega stavka, ki bi mi mogla ugovarjati. Tam je pač vse tako kakor sama mislim, samo da v lepši obliki. In jaz, ki tako pravim, sem tudi tržaška učiteljica. Niso tedaj vse tržaške učiteljice sprejele ono resolucijo ter glasovale zanjo, pač pa je res, da se o nji sploh ni glasovalo. Tudi društveni tajnik „Trž. učit. društva“ je bil slabo informiran, ko je trdil, da je večina tovarišic odobrila referat g. Gregoričeve, saj je bilo pri onem sestanku dovolj oporekanja, do pozitivnega rezultata pa tedaj ni prišlo, ker je bila ogromna večina tovarišic nepripravljena, in to posebno radi tega, ker je vse zbegala ona postavka o penziji. Mislile so si namreč: boljše nekaj malega brez ubijanja kakor mnogo z odgovornostjo in skrbjo na dve strani. Sedaj pa, ko so vse o stvari nekoliko bolj razmišljale in uvidele, da je zahteva po penziji morda nekoliko presmela, so vse razen g. Gregoričeve in le par njenih pristašic za zakon. Tedaj izmed okolo 30 tržaških slovenskih učiteljic so le tri učiteljice proti možitvi. Žato je pač nekoliko nepremišljen in neopravičen napad kolegince Slavice na „druga slov. tržaške kolegince“, ki so prišle „do tega obžalovanja vrednega sklepa“. Jaz sem tudi mnenja, da ona učiteljica, ki se je poročila iz resnične nagnjenosti, ne oziraje se na to, ali je njen izvoljenec dobro situiran ali ne, je veliko bolj idealna kot ona, ki je pred poroko natančno do vinarja vse preračunila, ali ji bo tako kazalo. Ako ji to kaže, pa naj si bo oni, ki je prosil njene roke, nji še tako zopern, ga vzame; ako ji ne kaže, naj ji bo še tako simpatičen, pa ne. Prva je vzela onega, ki ga je ljubila, četudi ni bil v sijajnem položaju. Sedaj ima morda družino in ona napevja vse svoje moči, da olajša ekzistenco ljubljenuemu možu in otrokom. Ali ni to idealno? Veliko manj

idealno ali celo popolnoma neidealno bi bilo, ako bi se ona poročila z dobro situiranim ali obsovanim možem, le da bi živila udobno in sijajno. To se mi vidi naravnost — prostitucija. Otroci takih družin bi gotovo bili mnogo slabše vzgojeni kakor v onih družinah, katerih člane veže verna ljubezen, ki je zmogla največjih žrtv, da le svoje ljube osreči. Kar zadevja vršenja dolžnosti v šoli, prav pravi tov. Slavica, da imamo šolski zakon, učne načrte, nadzornike itd., kar vse bi ravno tako gledalo na vršenje dolžnosti poročenih kakor neporočenih učiteljic. Naravnost nesmiselnost se mi vidi preveliki altruizem v obliki skrbi za bodoče učiteljice, ki bi baje bile brez službe. Ako bi bil učiteljicam dovoljen zakon, bi pač starši izvajali konsekvence in bi skrbeli, da ne bi bilo več take hiperprodukcije učiteljic. Dali bi svoje hčere izobraziti za kak drug stan. Saj je dandanes ženski odprta pot na vse strani in na vsako polje. Nesmiselnost bi pa bilo tudi skrbeti za bodoči naraščaj učiteljic in sedanjemu ne pripomoči do izboljšanja stališča. Ako bi se sedanjim pomaglo, bi bilo s tem pomagano tudi onim, ki se bodo v bodoče posvečale temu stanu. Pa poglejmo k moškim kolegom! Ali bomo zaradi mladega moškega učiteljskega naraščaja vrgli starejše učitelje med stara šaro, le da mlajši pridejo do kruha? Morda se bo iz istega vzroka celo zahtevalo, da učitelj izgubi službo, ko se poroči, da bodo lahko drugi sedli na njegovo mesto? Aut — aut! Ako zaradi mlajših učiteljic zahtevamo, da starejša ne imej službe, moramo isto zahtevati za učitelje, ali pa obojim dovoliti, kar jim gre po božjih in človeških zakonih.

Da se za hipček vrnem k zgornji trditvi, da je le minimalen del učiteljic proti dovolitvi možitve učiteljicam, omenjam, da je ravno iz onega dela učiteljic, ki so za možitve, prišel prvi dopis iz Trsta, ki zagovarja to stališče, ki mu je sledilo še več v tem smislu. O tem priča tudi krasni in skrbno sestavljeni referat tovarišice Pakiževe, ki ga, upamo, objavi v „Tovarišu“. Summa summarum: Doslej je bila edina g. Gregoričeva, ki se je upala zagovarjati nasprotno stališče, saj zadnji in predzadnji članek v „Tovarišu“ pod šifro x+y in O. S., ako ga ni ona spisala, se je rodil po mojem mnenju nedaleč od nje in pod njenim vplivom ter bil spisan od ene teh treh njenih pristašic. Članek pa, ki zagovarja možitve, je več, iz tega se da sklepati, da ni večina na nasprotni strani.

Ako se je spočetka tako dozdevalo, je bilo tedaj le zaradi one postavke o penziji, kakor zgoraj omenjeno. Da so sedaj tudi one, ki so takrat odobravale referat Gregoričeve, odobravale referat tovarišice Pakiževe, je jasen dokaz, da so tudi te po treznem razmišljanju prišle do spoznanja, da stališče g. Gregoričeve ni pravo. Ali jih smemo zato napadati? Ali zaslužijo očitanja člankarice x+y? Obsodbe vreden se mi vidi le oni človek, ki spozna zmoto in vztraja v nji, a oni, ki razmišlja sam s svojo glavo o kakršnihkoli stvari in po tem uravna, oziroma eventualno izpremeni svoje naziranje, je spoštovanja vreden.

Tudi poročilo o sestanku trž. učit. društva vsebuje nekoliko netočnosti. Že fakt, da se g. Gregoričeve družba huduje, da so nekatere kolegince odobravale referat Pakiževe, ki so prej morda nji pritrjevale, dokazuje, da je bil ta referat popolnoma drugačne, prvemu nasprotujoče vsebine. Ni tedaj točno poročilo, ki pravi, da je Pakiževa prišla skoro do istih rezultatov. Ona namreč zahteva brezpogojno pripuščanje možitve, med tem, ko se resolucija g. Gregoričeve že v prvi točki odločno izjavlja proti možitvi in še-le v tretji točki milostno dovoli, da se odpravi celibat.

Ni pa res, da je odveč vsaka beseda o tem predmetu, ker so se Italijanke postavile proti možitvi. Ako so one iz kateregisibodi vzroka zavzele to stališče, ne smemo mi capljati za njimi in slepo skleniti, kar so one sklenile, tudi ako se to upira zdravemu razumu. Tudi to se mi vidi poniževalno, da ne smem misliti s svojo glavo in povedati svojih nazorov, tudi tedaj, ako je slučajno večina nasprotnih nazorov. Vemo sicer, da magistrat ne bo uvaževal naših nazorov in da bo sklenil, ako bo sploh kaj sklenil, to, kar zahtevajo one, že zaradi tega, ker so Italijanke in ker so v večini. Naši sklepi bi torej nič ne izpremenili na stvari, ali svoje nazore vendar smemo povedati. Mislim pa, da bo vsa ta vojna za možitve in proti nji pustila tako vreme, kakor ga je naša.

Končno naj omenim še, da je referat g. Pakiževe spremljala glasno odobravanje in burno ploskanje ter da ni res, kakor bi se dalo sklepati iz članka x+y, da so naši moški kolegi zabavljali in se zabavali. Oni so vzeli stvar tako stvarno in resno, kakor pač zaslu-žuje predmet take važnosti. J.

Iz naše organizacije.

Skupne zadeve.

Slovenska Šolska Matica. V seji dne 13. februarja t. l. se je konstituiral odbor za prihodnje triletno dobo naslednje: podpredsednik dr. Janko Bezjak, blagajnik Jakob Dimnik, tajnik dr. Ljud. Pivko, knjižničar Ivan Krulec. Ker biva tajnik v Mariboru, del tajniških poslov pa se mora izvrševati v Ljubljani, je prevzel vodstvo evidence članov in ekspedicijo knjig začasno odbornik Fr. Gabršek. — Knjige za leto 1909 so bile že dotiskane ob novem letu; da jih večina članov še sredi februarja ni prejela, so krivi zadržki v Bonačevi knjigovoznici. — Blagajniško stanje je precej ugodno, dasiravno se je pri letošnjih publikacijah prekoračil proračun za kakih 200 kron. — Dosedanji poverjenik za Ljubljano, Fr. Gabršek, je odložil poverjenišvo. Sklenilo se je zaradi lažjega poslovanja razdeliti poverjenišvo za Ljubljano. Poverjenišvo za učiteljstvo je prevzel Jakob Dimnik. — Za leto 1910 je sklenil odbor izdati naslednjih peto knjig:

1. Pedagoški Letopis, X. zvezek.
 2. Posebno ukoslovje računanja v ljudski šoli. Spisal Luka Lavtar. II. snopič.
 3. Šola in dom. Spisal Dragotin Pribil. III. snopič.
 4. O kemičnih poizkusih v ljudski šoli. Spisal Alfonz Valc.
 5. Zgodovina Slovencev. Spisal dr. Ljudevit Pivko. II. snopič. (Poljudnoznanstvena knjižnica 3. zvezek.)
- Ker je tiskarna pomotoma natisnila 20.000 Spominskih listov za dečke, namesto 10.000 za dečke in 10.000 za deklice, se je sklenilo naročiti dodatno še 20.000 listov za deklice. Z „Učiteljsko tiskarno“ je treba skleniti pogodbo za razprodajo Spominskih listov. — Kot I. zvezek šolske izdaje slovenskih klasikov izide v založbi Slovenske Šolske Matice Prešernov „Krst pri Savici“ z uvodom in komentarjem dr. Jos. Tominška. Kot II. zvezek pride eventualno v poštev „Antologija slovenskega pesništva“ prof. J. Westra.

Kranjsko.

Ljubljansko učiteljsko društvo ima v nedeljo, dne 6. marca, o b t r e h popoldne, na I. mestni šoli redni letni občni zbor. K mnogobrojni udeležbi vabi o d b o r.

Jubilejska samopomoč. Pozivu za plačilo letnine in zadnjih dveh smrtnih slučajev, se še niso vsi člani odzvali. Dotični, ki še dolgujejo, naj gotovo v osmih dneh poravnajo one zaostanke, ker red mora biti, terjati pa je nadelžno in tudi stroški so. Članov je sedaj 239. Predsednik.

Štajersko.

Socialni odsek „Zveze slov. štaj. učiteljev in učiteljic“ zboruje v nedeljo 6. marca t. l., ob 2. uri popoldne v deški okoliški šoli v Celju. Vzpored:

1. Račun za leto 1909.
2. Poročilo o sedanjem položaju odseka.
3. Socialne zadeve in dopisi.
4. Slučajnosti.

Učit. društvo za brežiško-sevniški okraj je zborovalo ob srednji udeležbi dne 9. prosinca t. l. v Rajhenburgu.

V društvo so vstopili tov. Ivan Mohorko, nadučitelj, Julija Petrinčičeva, učiteljica, oba na Blanci, in tov. Mila Širceljeva na Zdolah.

Po presrčnem pozdravu naznanja tovariš predsednik, da so pravila „Zveze slov. štaj. učiteljev in učiteljic“ potrjena in da se vrši prva glavna skupščina 4. aprila t. l. Na tej skupščini bo predaval ravnatelj Schreiner.

Nato pada letno poročilo. Društveni imenik izkazuje za lansko leto 57 rednih, 4 podporne in 1 častnega člana, skupaj 62 udov. Število rednih članov je naraslo od leta 1908. na šest. Kot vesel pojav se mora zabeležiti, da je število rednih članov v zadnjem desetletju od leta do leta naraščalo in je bilo od lani do sedaj najvišje.

Tri šole niso v društvu zastopane. Polnoštevilo je sedaj zastopanih deset šol. V obeh okrajih je bilo lani skupaj 19 učit. oseb, ki so stale izven društva, to je 26% vsega učiteljstva. Ker jih od teh pripada nekaj drugim učiteljskim organizacijam, je število neorganizovanega učiteljstva v naših okrajih prav majhno. Zborovanj je bilo vse leto pet. Pri prvem zborovanju je bilo navzočih 28 članov (52%), pri drugem 26 (48%), pri tretjem 34 (63%), pri četrtem 36 (66%) in pri petem 32 (59%). Daljših predavanj je bilo pet. Društvo je imelo dohodkov 487 K 44 h, stroškov pa 432 K 47 h. Ostanek 54 K 97 h.

Zanimivo predavanje tov. Jamska o „Kmetijstvu in šoli“ so poslušalci pazno poslušali. Ob koncu predavanja predlaga tov. predavatelj sledečo resolucijo:

Sevniško brežiško učit. društvo priporoča, da pripravljaj osemletna šolska doba na poznejše obligatne kmetijsko-nadaljevalne tečaje, ki se naj vrše na od države subvencioniranih kmetijskih posevstvih in katere naj vodi ljudsko-šolski učitelj, ki je dovršil enoletni tečaj na poljedelski šoli. Frekventantom kmetijsko-nadaljevalnih tečajev se nudijo vojaške ugodnosti. Končno pa se učit. društvo opozarja, da bi z ozirom na prešibka telesa, pomanjkanja šolskih posestev in nezrelost ljudsko-šolskih učencev za kmetijska vprašanja ne kazalo uvesti teoretično-praktičnega poljedelskega pouka v že v ljudsko šolo. Edino teoretični pouk v kmetijstvu se pa smatra kot nesmisel.

Srednješolski vestnik.

**** Za ravnatelja** na drugi državni gimnaziji v Ljubljani je imenovan šolski svetnik dr. Janko Bezjak.

**** Tretji roditeljski večer** na II. drž. gimnaziji v Ljubljani se je vršil v smislu zadnjih navodil dež. šol. sveta glede protialkoholnega gibanja med srednješolsko mladino. Ravnateljstvo je naprosilo abstinenčno društvo „Abstinent“ za predavatelja, ki bi obrazložil staršem, gospodinjam, pa tudi mladini sami pomen abstinenčnega gibanja in škodljivi vpliv alkoholnih pijač. Naproseno društvo se je odzvalo in je poslalo društvenega predsednika I. Kalana, ki je v poljudnih besedah govoril o naših „tekočih sovražnikih“. Roditeljski večer je bil dobro obiskan; došlo občinstvo in dijaštvo je napolnilo prostrano telovadnico.

**** Prof. Zelenik umrl.** V Ptujju je dne 25. p. m. umrl prof. Zelenik, bivši dolgoletni načelnik ptujskega okrajnega zastopa, ko je bila še ta korporacija v slovenskih rokah. Bil je izvrsten šolnik in vrl rodoljub.

**** Maturo** so napravili v ponavljalni dobi na goriški gimnaziji: Avgust Bratina iz Otlice, Ludovik Brešan iz Podgore, Vaclav Lestan iz Orehovelj, Fran Marceglia iz Kormina in Kamil Miheljak iz Laškega Trga.

**** Iz srednješolske službe.** Učiteljski kandidat dr. Franc Mischitz je pripuščten k poizkušnji praksi na državni gimnaziji v Kranju.

**** Pridni realci.** V Bambergu na Bavarskem je dobival bančni ravnatelj Ludvik pisma, v katerih se grozi njemu in njegovemu sinu s smrtjo, ako ne odpošlje na gotov naslov v določenem roku 300.000 mark. Polcija je iztaknila pisca teh pisem v osebah dveh 13 letnih realcev.

Književnost in umetnost.

Knjige Slovenske Šolske Matice za leto 1909. so se razpošiljale zaradi zadržkov v knjigovoznici šele meseca februarja. Člani prejmejo petero knjig: 1. Pedagoški Letopis, IX. zvezek. 2. Nazorni nauk za 2. in 3. šolsko leto, 3. snopič. 3. Posebno ukoslovje računanja v ljudski šoli, spisal Luka Lavtar. 4. Prosto spisje v ljudski šoli, 2. snopič, spisal M. Lichtenwallner, 5. Zgodovina Slovencev, 1. snopič, spisal dr. Pivko. (Poljudno znanstvena knjižnica, 2. zvezek.)

Zvonček. Vsebina 2. in 3. številke je ta-le: 1. Žalost na potovanju. E. Gangl. Pesem. 2. Strugar Pavel Pavlovič. Teodor Strom — Fr. Ločnikar. Povest s podobo v barvotisku. 3. Zapojte mi ptičke! Bogumil Gorenjko. Pesem. 4. Bogomil golobček. Bado Majovšek. Povest. 5. Helidor in Andreja. F. S. Povest. 6. Zvonimirke sanje. P. St. Polenčan. Povest. 7. Spomladi. Simon Palček. Pesem s podobo. 8. Lonca. Vilko Mazi. Bajka. 9. Materina ljubezen. I. P. Cvetan. Podoba iz vasi. 10. Ribji orel. Podoba. 11. Gođec Polcek. Fran Košir. Povest. 12. Veverica. P. St. Polenčan. Bajka. 13. Naš ded. Bogumil Gorenjko. Pesem. 14. Ujedne ptice. Lad. Ogorek. Poučna črtica s podobami. 15. Pepelčica, Victorien Auriy — Fran Jordan. Povest. 16. Brkati sér. Podoba. 17. Domo-tožje. Bogumil Gorenjko. Pesem. 18. Važnost železnice za promet in kulturo. I. P. Cvetan. Poučna črtica. 19. O škrat. Ognjušlav Gruden. Pesem. 20. Fantje od fare. E. Gangl. Pripovedka. 21. Nepremišljenost. S. P. 23. Lažniva Danica. Mara Gregoričeva. Igra. 23. Jezero solzá. M. Preinfalk. Povest. 24. Boj s petalinom. Leon Poljak. Pesem s podobo. 25. Prazna vreča ne stoji pokonci. Leopold Šmolc. Povest. 26. Kako se je godilo vrbacu v letošnjem snegu. Peter Strgulca. Povest. 27. Tožna pesem. Bogumil Gorenjko. Pesem. 28. Iz šolskih zvezkov. 29. O solnčnem zahodu. Zlatko. — Bolnikova pesem. Bogumil Gorenjko. Pesmi. 30. Pouk in zabava. — Priporočajte in širite „Zvonček!“

Kulturno delo.

+, „Slepa ljubezen.“ Dne 19. in 20. t. m. so na šolskem odru v Krškem predstavljali A. Peskovo „Slepo ljubezen“. Občinstvo je obakrat prostrano šolsko dvorano popolnoma napolnilo. Razen dveh so bile vse druge moške in ženske vloge razdeljene tako, da je bilo v njih zastopano učiteljstvo vseh posameznih v „Posavski krožek“ spadajočih šol. Igra je vsestransko tako dobro uspela, da je igralcem, kakor tudi pisatelju le častitati. Iznenadilo nas je sigurno nastopanje šolske mladine, ki je pri tej priliki

pokazala, da ne zna biti le v šoli na svojem mestu, ampak da je ni strah tudi javno nastopati. Gotovo pa je, da je prireditelje stalo veliko truda, preden so mogli svoje mlade igralce v nastopanju toliko osiguriti. Tudi vse vloge odraslih so bile v tako srečnih rokah, da bi človek ne verjel, da so to le diletantje, ampak da so igralci iz poklica. Tov. K. Humku pa gre še posebej veliko priznanje na njegovem slikarskem talentu, zakaj kulise, ki jih je on za krški šolski oder sam brezplačno naslikal, kažejo ne le njegove velike požrtvovalnosti, ampak tudi njegovo izredno spretnost, združeno z naravno obdarjenostjo. Igra sama pa zasluži v polni meri ime ljudske igre; videlo se je, kako globoko je učinkovala na gledalce, in ko je občinstvo odhajalo, je drug drugemu podarjal: „To je igra, takih bi morali igrati še več“. V tej ljudski sodbi naj ima tudi pisatelj oceno svoje izvršne igre. Krško učiteljstvo pa je z uprizoritvijo te igre pokazalo, da umeva v polni meri svojo vzgojno nalogo, ki ji bo tudi v bodoče ostalo gotovo zvesto. Da je pa ta igra prišla do vpriporitve in da se je tudi tako častno izvršila, gre v prvi vrsti hvala strokovnemu učitelju tov. M. Hočevarju, ki je dal prvo iniciativo k uprizoritvi in je bil tudi režiser. (O tej priredbi smo dobili še drugo poročilo, ki ga objavimo prihodnjč. Uredn.)

Politiški pregled.

* **Med socialnimi demokrati in kršč. socialci** je prišlo do hudih spopadov na nekem zborovanju, ki so ga sklicali socialni demokrati na Dunaju, da protestujejo proti discipliniranju treh dunajskih učiteljev, pristašev „Svobodne šole“. Kršč. socialci so bili potisnjeni ven iz dvorane.

* **Župnik Hlinka na svobodi.** Iz Szegedina poročajo: Slovaškega župnika Hlinka so dne 24. pret. mes. izpustili iz tukajšnjega zapora. Hlinka je bil svoječasno obsojen zaradi „hujškanja“ proti madjarski narodnosti in državni oblasti na dveletno ječo.

* **Prusi proti Poljakom.** Levovski „Dziennik Polski“ poroča, da hoče kancelar Bethmann-Hollweg vložiti v pruskem deželnem zboru zakonski načrt, s katerim namerava omejiti in uničiti delovanje poljskih parcelacijskih bank na Poznanjskem. Pravičnici Nemci!

* **Carjev dar.** Sofijska „Večerna pošta“ javlja, da je vzrok potovanju kralja Ferdinanda v Petrograd to, ker se hoče kralj zahvaliti carju za prekrasno darilo, ki ga je car naklonil Bolgarski. Car je baje daroval kraljestvu mornarico, obstoječo iz treh oklopnih križaric najnovejšega sistema, štirih drugih ladij in dveh podmorskih čolnov. To bo prihodnja črnomska mornarica. V septembru ji bodo prevzeli bolgarski mornarski častniki in vojaki, ki so se izobrazili na Buskem.

* **Splošna vojna dolžnost na Španskem.** Španski vojni minister je poročevalcu lista „Imparcial“ izjavil, da namerava predložiti v kratkem parlamentu zakonski načrt o splošni vojni dolžnosti. Španska armada se po tem načrtu razdeli v devet armadnih zborov z 22 divizijami. Dve diviziji bosta nastanjeni v Centi in Melili. Po načrtu bo 300.000 mož pehote in 300.000 mož rezerve. Vojni minister hoče preosnovati tudi topništvo.

Obrambni vestnik.

* **Mera in vaga!** Priliko bomo imeli pokazati, kako pravično vladajo naši klerikaleci in kako postopajo zoper prestopke proti naprednjaku in klerikalcu. Priliko nam je dal g. katehet Ažman iz Postojne. — Bomo že poročali!

* **Slomškarji so upali!** Tako je v „Slov. Učitelju“ neki „Belan“ zabelil svoje upanje z nezaupnim člančičem „Ne dražiti!“. V tem spisu razklada na dolgo in široko, da klerikalni poslanci učiteljstva ne „farbajo“, temveč le — dražijo. — Ponižni bodite, izsiliti si ne damo ničesar... je rekel dr. Krek v dež. zboru! — Ravnotako dreza z iglo tudi v „Učit. vestniku“ nekdo v klerikalne poslance. Sploh pa razen običajnega zbadanja v „Učit. Tov.“, ki ga redno objeda ta „nepolitičen“ list, obsega od 28 strani ta list komaj 6 strani učiteljskih vesti, drugo pa je vse strogo katehetsko, tako da se res ne izplača z njim polemizirati! Škoda papirja! Pa tudi ni kaj prijati, ker ni nikjer nič!

* **Janko Nepomuk** na Grabnu v Ljubljani predržno jaše nepodkovanega vranca svoje ošabnosti in domišljavosti. Ob vihrajočem beganju v lastno propast se mu tuintam odkrije skrivni žep, da pokuša na beli dan (za vsak slučaj) „Slov. Narod“, medtem ko je sedanji njegov oficialni inkvizitorski plašč neokusen mozaik samih „Slovenčevih“ glav. Ali naj mu damo dober svet, naj nikar ne misli, da ni nikjer mesta, kjer bi se razkrehnila taka ponosna glava? Ali pa morda iz nje krmi svojega vranca? Prazen klas!

Zahajajte samo v lokale, kjer imajo na razpolago naš list!

Učiteljski vestnik.

O principih organizacij.

Piše Branistan.

III.

Predvsem moramo poudarjati, da se ne bomo opravičevali pred onimi, ki nas nalašč ne bodo hoteli prav razumeti. Dalje pa tudi ne pred onimi, ki ne ločijo stanovske (strokovne) organizacije od politične organizacije in stranke. Potem se ne bomo opravičevali pred onimi, ki ne morejo ločiti stanovnika kot takega v stanovskem delokrogu in v političnem delokrogu, dasi ima eno z drugim precejšnje stike. Ne bomo odgovarjali tudi onim, ki ne pojmi pomena svetovnih naziranj in njih posledic, ker oni ne bodo znali ločiti naprednega načela od konservativnega in se bodo dali preslepiti od taktike, po zunanji obliki posameznih slučajev. Dalje se moramo že sedaj zavarovati pred onimi enostranskimi izobraženci, ki sicer vehementno zagovarjajo svoje stališče, dasi smotrov svojih nasprotnikov ne poznajo, še manj njih načela in so enaki onim babam na trgu, ki verujejo lažnim poročilom časnikov, ker so slučajno tiskana, a si ne upajo sami kritikovati stvari, dasi so bili morebiti pri dogodku sami navzoči in se fakta, ki so jih videli, ne ujemajo s poročilom.

Predvsem, preden določimo naše razmerje organizacije in posameznika kot člana organizacije do političnih strank, naj omenimo, da je ozadje vsemu političnemu boju kulturni boj in nam je presojati politične stranke in organizacije tudi s tega stališča, ker moramo smatrati politične organizacije le kot sredstvo v dosego kulturnih smotrov.

Po stremljenjih za kulturno dobro se torej ločijo tudi politične stranke v napredne in konservativne, nazadnjaške. Svetovni nazor je ono temeljno načelo, ki odločuje stranki smer, v kateri se giblje in v prid kateremu ravna svoje korake.

Poleg političnih strank se pa bore za isto tudi posamezne socialne skupine, stanovni, ki se tudi bore za kulturne smotre in posebno za oni del kulturnega vprašanja, ki pripada njih stroki in delu. Taki socialni skupini je prištevati tudi naše učiteljske organizacije, ki se v prvi vrsti bore za šolstvo in stan ter v njega stik in področje spadajoča vprašanja. Bore se strogo za kulturne smotre in izkušajo se s šolstvom približati onim velikim kulturnim vprašanjem, izkušajo s pomočjo organizacij udeležiti in dokončati boj svetovnih naziranj in mu dati jasnejši smeri. Te organizacije pa nimajo s političnimi strankami nikakega stika ali kompromisa in jim tudi niso podrejene. Popolnoma napačno je torej mnenje, da se smatra pripadnika napredne učiteljske organizacije tudi pripadnikom napredne (liberalne) politične stranke.

Napredna učiteljska organizacija sme pač zahtevati od svojih članov, da zastopajo napredno načelo, a nikakor ne na ta način, da vstopijo v narodno-napredno stranko, ker dasi se tudi ona bori za napredno, kulturno dobro načelo, vendar posameznika ne more nihče siliti, da bi pripoznal tudi druge nje principe in načela, s katerimi se morebiti ne strinja. Napredno načelo pa mora pospeševati na ta način, da v organizaciji in izven nje deluje na to, da se urejuje šolstvo tako, kakor to zahteva moderni svetovni nazor in kakor to prija napredovanju kulture.

Toliko pa lahko zahteva organizacija od svojih članov, da se ne pridružijo onim političnim strankam, ki so v bistvu proti kulturi (dasi s svojo taktiko izkušajo to previdno skrivati), ker taka politična stranka v bistvu tudi ni za napredno šolstvo, in so tisti tovariši, ki to store, škodljivi lastnega stanu in šolstva. Svobodno je pa vsakemu podedincu, da se v privatnem življenju pridruži katerikoli napredni politični stranki, ki zastopa prave koristi šolstva in našega stanu.

Za organizacijo samo in nje člane kot take pa zahtevamo popolno emancipacijo od političnih strank, in se je z njimi le tedaj celokupno družiti od slučajja do slučajja, če gre za kako nujno korist šolstva ali pa stanu samega. — Nikakor torej ni grehov posameznih političnih strank vračati na celokupni stan in organizacijo, čeprav je bilo tudi učiteljstvo sodeležno pri dotični stvari, ker ono ni bilo pooblašeno in ni sodelovalo pri politični stranki kot zastopstvo stanu ali organizacije, temveč kot zaseben član človeške družbe, ki hoče biti deležen svojih političnih pravic, ne oziraje se — kateremu stanu pripada.

V napredni učiteljski organizaciji so torej lahko združeni člani raznih naprednih političnih strank in nam je nazor, da se prištevajo le liberalna stranka naprednim, popolnoma zavreči, ker ima učiteljstvo z ozirom na delokrog in stan morebiti v drugih strankah več točk in načel, ki so njemu po prepričanju parvilnejši in prikladnejši z ozirom na delokrog in stan. Tako n. pr. ima socialno-demokratska stranka to prednost, da je demokratska in pripoznava demokratsko načelo, ki je učitelju že zaradi njegovega delokroga neobhodno potrebno in ga ima uveljavljati tudi v šolstvu tako, da izkuša nuditi vsem slojem enako duševno nabrazbo in ne dela nobene razlike. V kulturnem

boju nastopa veliko odločnej in ni toli indiferentna, ker ji je tudi hkratu boj dvojen, namreč kulturn in protiaristokratski. Večina učiteljstva živi med demokratskimi sloji in nikakor ne more prezreti onega gojenja aristokratizma in separatizma, ki ga goje liberalne stranke z ozirom na mešanstvo in mestno aristokracijo. Gotovo pa je, da mora učiteljstvo zastopati strogo narodnostne interese, in to tudi v šolstvu, in mora v tem oziru štati odločno na narodno-radikalnem stališču. Če torej posnamemo, mora biti učiteljstvo v bistvu: napredno, demokratsko in v narodnostnem oziru radikalno, ker se to strinja z interesi šole in kulture. Po teh načelih moramo ocenjevati tudi politične stranke in njih delo.

Strogo v znamenju zgoraj označenih načel se ima učiteljstvo združevati v svojih organizacijah, kjer se pa bori le za koristi šolstva, socialnega stališča stanu in kulture in v katerih je smatrati politično prepričanje in pripadanje političnim strankam za privatno stvar posameznika.

Če vas torej, tovarišice in tovariši, uvajamo v naše organizacije, vas nikakor ne uvajamo v politične stranke, ker namen organizacij je le šola, stan in kultura, ne pa še druge stroke, ki jih pa mora vsebovati vsaka politična stranka.

Zahvala. Mariborski učiteljski študenti, ki so uprizorili 13. m. m. v Ptuj „Divjega lovca“, izrekajo tem potom velebeni očetelji Kavklerjevi in sploh vsem gospicam sodelovalkam najiskrenejšo in najgorkejšo zahvalo. Istotako se zahvaljujejo slavni ptujski „Posojilnici“ za velikodušen dar — in končno vsem tistim, ki so na ta ali oni način pripomogli, da je prireditelj tako sijajno uspeš.

IV. sestanke za učiteljske in učiteljske — je priredilo „Deželno učiteljsko društvo v Ljubljani“ dne 26. februarja t. l. Predaval je tov. Črnaogoj o temi „Ideali“. Predavatelj je razvil smer svojih stremljenj in pot, ki si jo je začrtal, pokazal pa tudi zapreke in ovire, ki so se mu stavile pri delovanju na pot in ki so mu uničile vse, kar se mu je zdelo nekoč tako lepo, blesteče in srečno. Izginili so ideali, ker ubijali so mu jih v največjih slučajih oni, v katerih blagor si jih je postavil in ki jim je žrtvoval vse svoje delo in življenje. — Premnogo žalostne resnice in življenjskih prevar je odsevalo iz predavanja, a bilo je vse istina, ker življenje učitelja si je slično kakor kamen kamenu. Žalostno, a resnično in prav je, da zatremo v učiteljstvu vsaj nekaj idealizma, ker v premnogh slučajih nas je ravno idealizem ubijal, je idealizem kriv, da smo hlapci vseh hlapcev... Ves učiteljski stan naj se postavi iz idealnih sfer na realna tla in sigurno bomo dosegli svoje idealne smotre prej nego tako. — Razvila se je prav živahna debata in čuli smo več govorov. Zbor učiteljskih nam je pa zapel mnogo krasnih pesmi. Poleg drugih smo imeli v svoji sredi tudi kolegije, izmed katerih moramo posebej pozdravljati tovarišice učiteljske, ki so nas s svojo navzočnostjo presenetile. Živele!

Kranjske vesti.

— **Dobrotnik C. M. D.** Na Verdu pri Vrhniki je dne 28. pret. m. umrl Karel K o t n i k, tvorničar in posestnik, ki je zapustil vse svoje imetje — približno p o l m i l i j o n a kron — C. M. D. — Slava takemu rodoljubi! — Klerikaleci se kar vijejo od jeze!

— **Deželni umetniški svet za Kranjsko so ustanovili.** Predsednik je deželni glavar, člani pa: celi dež. odbor, ordinarij, „Slov. Matica“, „Leonova družba“, „Muzejško društvo“, društvo za kršč. umetnost, mestna občina ljubljanska, dr. Mantuani, vitez Strahl, vitez Guttmansthal, Zadnikar, grof Pöttenthal, Stejska, baron Schwegel. — Ali vidite barvo?

— **Društvo za preiskovanje podzemeljskih jam** bo v kratkem ustanovljeno v Ljubljani.

— **Iz deželnega šolskega sveta.** Imenovani so: Fran Starman za Kuteževo; Ana Bantan za Mehovo; Terezija Ravhekar za Vavtovo; Leopold Mar za Grosuplje; Fran Silvester (nadučitelj) za St. Lovrenc; Adela Golob za Horjul; Jerica Zemljan za Vič; Marija Blahna (nadučiteljica) za Ribnico; Ana Šiška za Ribnico; Ana Fajdiga za Ježico. — Pritožba „katoliškega slovenskega izobraževalnega društva“ v Hinjah, ker se mu niso dovolile gledališke predstave v šoli, se zavrne. — Šola v Igavasi se razširi na štirirazrednico. — Na učni minister je arogantno okrcal deželni šolski svet, ker v zadnji seji ni hotel predlagati namestnika za prof. Pavlina. Dr. Šusteršič in dr. Tavčar ugovarjata ter naglašata, da slovenski člani v deželnem šolskem svetu ne bodo še nadalje podpirali nakane ministrstva, ki meri z dvojno mero. Nato je bil predlog referenta zopet odklonjen.

— **Kranjski deželni odbor** priredi letos gospodinjski tečaj za učiteljice v Ljubljani.

— **Ruski korespondent v Ljubljani.** Poročajo, da se nastani sredi marca stalno v Ljubljani poseben dopisnik ruskih listov, posebe lista „Russkoje Slovo“, za ves slovanski jug.

— **Umrl** je v St. Vidu na Dolenjskem nadučitelj tov. K r e m ž a r. R. i. p.!

— **Na Grnu pri Novem mestu** je na tamošnje kmetijsko šolo imenovan provizorični učitelj Ivan R a t a j.

— **Gospodinjstvo šole na Vrhniki** otvorijo dne 1. aprila t. l.

— **Koncert „Glasbene Matice“ v Ljubljani** se vrši 9. t. m. Na vzporedu so same domače skladbe.

— **Umrla** je dne 21. pret. m. blaga gospa Neža Pavčičeva, soproga kostanjeviškega nadučitelja. Zalujoči rodovini iskreno sožalje!

— **Iz ljudskošolske službe.** Namesto obolele učiteljice Eme Pečetove pride v Selce za supletinjo bivša provizorična učiteljica Terezija Rantova.

Štajerske vesti.

— **Nemci besne.** Na učiteljskem v Mariboru je imenovan za profesorja risanja okrajni šolski nadzornik Josip Schmoranz. Mariborsko nemstvo besni zaradi tega imenovanja, državni poslanec Malik pa poziva v „Marburger Zeitung“ k javnemu napadu na namestnika in na člane deželnega šolskega sveta! To je strašno, kako daleč sega nemška kultura!

— **V „Pädagogische Zeitschrift“** (str. 44.) čitamo v listnici uredništva: „Fragen Sie die Slowenen, ob diese eine weitere Arbeit im Landtage zulassen wollen. Sagen diese in ihrer nationalen Starrköpfigkeit darauf „Nein“, so mögen die Lehrer ihre Hoffnungen bis auf weiteres begraben.“ — „Nationale Starrköpfigkeit“ imenuje glasilo „Bunda“ obrambo pičlih dosedanjih pravic štaj. Slovencev v deželnem zboru! Slovensko štajersko učiteljstvo je glede obstrukcije slov. dež. poslancev solidarno z ostalim narodom, dasi vsakdo uvidi njega težavno stališče, na eni strani odobravati obstrukcijo z narodnega stališča, na drugi pa pomagati zavlačevati izboljšanje lastnega stališča. Sicer pa upamo, da se bodo slov. dež. poslanci o priliki te požrtvovalnosti spomnili.

— **Okrajni šolski svet celjski** je v svoji redni seji z dne 21. pret. mes. stavil predloga za nameščenje učiteljskih služb v Dobrni, v Dramljah, v Lijobah in pri Novi Cerkvi; dobrotnikom šolarske kuhinje v Petrovčah, gg. baronu Tuthonu, veleposestniku J. Jeschouniggu, M. Sonnenbergu in trgovcu Polancu, se je na predlog ondotnega šolskega vodstva sklenilo izreči zahvalo; priporočale so se prošnje za podelitev starostne doklade in priporočala se je prošnja neke učiteljice za dovoljenje k omožitvi; obravnavala se je prošnja neke šole za uvedenje nerazdeljenega dopoldanskega pouka; vzelo se je na znanje poročilo o nadzorovanju deške in dekliske šole v St. Jurju; odobrilo se je več računov krajnih šolskih zakladov; urgirala se je ponovno in odločno rešitev vprašanja glede šolske stavbe za celjsko okolico itd.

— **Zveza slovenskih štajerskih učiteljev in učiteljic** ima letos svoj glavni zbor na Jožefovo, t. j. dne 19. marca t. l., v Celju!

— **Meščanski učitelj Aistrich** je nastopil ob drugem semestru zopet svojo službo in sicer v — Celju. Ni bil torej prestavljen, kakor je tako srčno želela „Deutsche Wacht“.

— **Zgradbo nove šole v Zaleu** je prevzel znani podjetnik Hans Jeschounig iz Arje vasi.

— **Vinarski in sadjarski tečaj za učiteljstvo** se, kakor že mnogo let sem, vrši tudi letos v marcu in juniju na deželni sadjarski in vinarski šoli v Mariboru. Izmed 20 udeležencev so se letos pripustili k temu tečaju nastopni slovenski učitelji, ozir. nadučitelji; Učar iz Kozjega, Zdolšek iz Ozlvasi; Sel iz Zreč, Brinar iz Gotovelj; Bošker iz Loke p. Žusmu; Kosi iz St. Jurja na Ščavnici in Sel iz St. Lovrenca na Dr. polju.

— **Umrla** je v ptujski bolnišnici ona 11 letna šolarica od Sv. Lovrenca v Slovenskih goricah, ki smo o nji poročali, da se ji je v šoli pri peči vnela obleka.

— **Sad nemške šole.** Z velikim pompom so bili otvorili nemško šolo pri Sv. Lenartu na Štajerskem. Vsi otroci, ki so jih zbornali skupaj, so bili poviti v frankfurtske trakove. Tulili so svoj „heil“, da je odmevalo daleč naokrog. Prvi in najvažnejši predmet v šoli je pa bil, da so nemški učitelji sejali v otroška srca sovraštvo do vsega, kar je slovensko. Otrokom so strogo prepovedali pozdravljati Slovence v slovenskem jeziku. Le s „heil“ se mora pozdravljati. Ni čudo, da so otroci zaradi take vzgoje začeli napadati svoje tovariše iz slovenske šole. Tepeži med učenci so bili tako predrzni, da so hodili napadat učence pred slovensko šolo. Tako se je razvijalo sovraštvo med učenci pod pokroviteljstvom nemških učiteljev toliko časa, da je doseglo svoj višek. Učence iz nemške šole Anton Bela je napadel svojega bivšega součenca Franciška Nekrepa, ki je zadnji čas izstopil iz nemške šole ter se zopet vpisal na slovensko šolo. Zadal mu je z nožem smrtnonevarno poškodbo. Nemški list o tem slučaju molče kot grob. Menda se jim zdi naravno, da nemške, zlasti sulferajnske šole, vzgajajo pobijalce Slovencev. Slovenski starši naj bi vendar pomislili, kaj bo iz njihovih otrok, ako bodo obiskovali nemške šole. Nemškutarski šolar Anton Bela naj jim bo zgled!

— **Okrajna učiteljska konferenca za celjski okraj** se vrši letos dne 4. junija v celjski okoliški šoli. Dozdaj so se te konfe-

rence vršile skupno s šmarnskim okrajem, letos pa se vrše za vsak okraj zase. Pri celjski konferenci se bodo poleg drugih točk dnevnega reda reševala nastopna vprašanja: 1. Kako se naj goje telesne vaje v ljudski šoli? 2. Določitev normalnih zvezkov, ki se imajo uvesti na posameznih kategorijah ljudske šole. 3. Kako je mladino praktično navajati k varčnosti?

Goriške vesti.

—g— **Pravico javnosti** je dobila za razrede I. do III. za tekoče šolsko leto 1910. deklarišča šola šolskih sester Notre Dame v Gorici.

—g— **Nečuvjen škandal!** Sramota za sramoto si nakapajo slovenski klerikalci. Glasovanje za laško univerzo v Trstu v goriškem deželnem zboru, glasovanje za Nemca proti naprednemu Slovincu v kranjski trgovsko-obrtni zbornici, omogočenje nastavitve nemškutarskega nadučitelja za slovenski kraj v kranjskem deželnem šolskem svetu itd. itd., kdo bi vam vse to mogel naštet! Izdajalska politika slovenskih klerikalcev gre svojo pot. Kar pa je storil goriški klerikalni dež. poslanec in dež. odbornik, deželnosodni svetnik in dr. Gregoričev politični hlapec, dr. Stepančič, to pa presega vse meje. Dne 20. pret. m. je zborovala v Gorici laška „Lega“. In dr. Stepančič si je menda mislil: če smo si z laškimi liberalci v deželnem zboru tako svoji, bom menda tudi na njihovo zborovanje smel. In šel je. Slovenec na zborovanje najbolj zagriženih Lahov. A izkupil jo je — in zasluženo! Z „vsiljivcem“ in „ščavo“ so ga vrgli iz dvorane. Kajpak: liberalnim Lahom so slovenski klerikalci dobrodošel privesek samo v deželnem zboru. Sramota za olikanega Slovence, ki si gre nakopat tako narodno grdobijo! In ta dr. Stepančič je baje predsednik „Slovenske čitalnice“ v Gorici!

—g— **Roditeljski večer v Štanjelu na goriškem Krasu.** Dne 20. februarja popoldne je bil roditeljski večer pri nas. Došlo je očetov in mater čez 100. Tov. Grahli Ivan je govoril o pokvarjeni domači vzgoji in tov. Ličarjeva Franjca o materi kot vzgojiteljici. Starši so s pozornostjo in pritrjevanjem poslušali govornika in izrazili željo, naj se zopet priredi tak večer v prihodnje ter se zadovoljni razšli. Oba govora sta trajala blizu poldruge uro.

—g— **Popravek.** V zadnjem dopisu iz Komna je treba popraviti, da je dr. Rinaldini c. kr. okrajni sodnik (ne zdravnik).

—g— **Grahovo ob Bači.** K vsoti 200 K, ki jo je sklenilo plačati „Tolminsko učiteljsko društvo“ družbi sv. Cirila in Metoda za obrambni sklad, so poleg že objavljenih prispevali sledeči: Frančišek Bogataj 3 K, Albert Ivančič 2 K, Vilma Bogataj 3 K, Fani Stres 3 K, Josip Rakovšek 3 K, Katica Brezavšek 2 K, Ljudmila Gerželj 3 K, Marija Pleško 2 K, Ivan Matelič 3 K, Julij Kogoj 2 K, Jožef Močnik 3 K, Berta Pavliček 2 K, Anton Miklavčič 3 K in Jevšek Gizela 5 K. — Do sedaj je nabranih 89 K 70 h, katero vsoto je darovalo 32 članov. Ako bi se odzvali tudi izostali člani, ki jih je nad polovica, bi imeli že vso potrebno vsoto. Prosim! Denarničar.

Istrske vesti.

—i— **S prosveto k svobodi!** Približala se je doba, ko bo treba osnovati v našem narodu v Istri čim več ljudskih knjižnic. Ali z druge strani opazimo z ozirom na stroške, ki so združeni z osnovanjem poedine ljudske knjižnice, da bo za sedaj uspešneje delovanje, ako se osnuje potovalna ljudska knjižnica. Zato namerava akademično ferialno društvo „Istra“ poleg ljudskih knjižnic v pedinih krajih urediti potovalno knjižnico. Za osnovanjem in delovanjem ljudskih knjižnic bi moglo največ storiti naše dično učiteljsvo ter se nadejamo, da bo tudi ono vsestransko podpiralo to našo namero. Ob vprašanju potovalnih knjižnic sprejema seveda podpisano društvo rado vsak svet in vsako pomoč, ker tu se more vsakdo pridružiti, kdor je voljan delati na narodnem polju. Koliko nahajamo odziva v naši javnosti, kažejo sledeči prispevki: Dr. Gj. Červar 50 K, Opčina Kastav 20 K, Dr. I. Poščič, I. Matejčič po 10 K, J. Kuhar, J. Miran, A. Priskič, M. Vahar, L. Tomašič, P. Tomašič, N. Fiamin po 5 K, M. Stanger, V. Emin-Car, M. Tomašič, Dr. A. Grgurina, Dr. E. Perčič, Dr. A. Mandič, Dr. J. Landr po 3 K, Dr. J. Pečarič, Ed. Baša, A. Ujčić, A. Trtanj, V. Tomašič, J. Ferlan, Jak. Šlosar, Oskar Stanger, E. Bačić, Fr. Ambrožič, M. Trinajstič, J. Medanič, N. Krmptič, Dr. A. Kraljič, Josip Stanger, Ivo Grgurina, Stj. Vlođšković po 2 K. Vsem darovateljem se najtopleje zahvaljuje — Hrv.-slov. akad. fer. društvo „Istra“.

Tržaške vesti.

—t— **Na državnih nemških šolah** v Trstu so še vedno stare razmere, tudi tozadevna interpelacija d-ž. posl. dr. Rybača ni imela zaželjenih posledic. Ni dolgo temu, ko je v nekem razredu deklarišče meščanske šole na Piazza Lipsia neka učiteljica ženskih ročnih del nahnrlila slovenske učence, ki so med sabo govorile v svojem materinem jeziku, da se tu ne sme govoriti slovenski, ampak le nemški ali laškji; kdor pa hoče slovenski govoriti, ta naj gre v Ljubljano! — Na ravno tisti šoli uči

slovenščino neka gospa Polh, ki je sicer rojena Slovenka, a se čuti sedaj menda hčer Germanije. V slovenski uri zmerja učenke v nemškem jeziku, uči pa tako zanimivo, da je v začetku drugega semestra tekočega šolskega leta več deklic izostalo, ker se pač pri učiteljici, ki svojih učenk ne more okregati v tistem jeziku, ki bi ga jih morala učiti, ne more pričakovati posebnih uspehov v učenju tega jezika. Hčerke deželnega poslanca Pertota, ki gotovo tudi nekaj umejo o pouku materinega jezika, so tudi zapustile ta predmet. Nu, tega pa menda ne bo nihče trdil, da so storile to zaradi tega, ker so se v šoli preveč slovenščine naučile; ampak, ker se je bilo bati, da bi po takem pouku v slovenščini še nazadovale v znanju tega jezika. Vprašamo samo to: Koliko časa bo še trajalo to pedagoško šušmarstvo, koliko časa bo vodja Stolz še imel moč, da podrejeno mu učiteljsvo podpira v zanemarjanju našega jezika? Ali res ni nobene metle na namestništvu, ki bi to prevzeto gospodo spravila v red? Čakamo odgovora!

—t— **Odsek za ljudska predavanja** izvrstno izpolnjuje svojo nalogo. Predavanja se vrše v mestu in okolici, in na stotine vedo željnega občinstva jih obiskuje. Tako je prav!

Splošni vestnik.

Slovenski in nemški učitelji za izboljšanje svojega gmotnega položaja. Te dni so se vršile na Dunaju konference med zastopniki nemškega in slovenskega učiteljsva glede korakov, ki bi jih bilo treba napraviti, da se izboljša gmotni položaj avstrijskega učiteljsva. Na teh posvetovanjih so se zedinili za zahtevo, naj se učiteljske plače uredi tako, da bodo odgovarjale plačam državnih uradnikov v zadnjih štirih činovnih razredih. Glede prispevkov države k sanaciji deželnih financ so bila mnenja učiteljsva različna. Nemški učitelji so se zavzemali za resolucijo, naj država prevzame 50 odstotkov vseh deželnih šolskih bremen, dočim so se Slovani izrekli za to, naj država prevzame samo 50 odstotkov učiteljskih plač. Končno se je doseglo tudi v tem vprašanju soglasje. Zastopniki slovenskega učiteljsva so namreč izjavili, da se bo tudi slovenska učiteljska zveza pridružila zahtevi nemškega učiteljsva. Pripominjamo, da šteje „Deutsch-österreichischer Lehrerbund“ 20.000, „Zveza slovenskih učiteljev“ pa 25.000 članov. Zastopniki teh učiteljskih organizacij se bodo obrnili s svojimi zahtevami na vlado in na posamezne parlamentarne stranke.

Slovenski gospodarski kongres v Ljubljani. Dne 13. in 14. avgusta t. l. se vrši v Ljubljani slovenski gospodarski kongres.

Popravek. V razpisu c. kr. mestnega šolskega sveta v Ljubljani z dne 11. svečana 1910 se mora glasiti rok za vlaganje prošnji namesto do 31. marca 1910 pravilno do 15. marca 1910.

Splošni katoliški ženski shod se vrši od 27. marca do 2. aprila t. l. na Dunaju.

V. J. Havliček a bratr v Poděbradech (Češko), slavnoznanec leta 1887 založeni izvozni dom modnega in platnenega blaga, pošilja na zahtevo novo sestavljeno zbirko novosti, spomladnih in letnih, modnega blaga in sukna za dame in gospode, blaga za kostume, obleke in bluže, najboljšega zefira, priznane najboljšega platna, opreme za neveste, najizvrstnejih damastov, raznih tkanin, namiznih in kavinskih garnitur, brisač, robecev itd. Priporočamo to reelno in solidno češko podjetje najtopleje učiteljsvu. Pri sklicevanju na naš list pošilja vzorce brezplačno.

Popravek. V članek „O možitvi tržaških učiteljic“ se je urinilo nekaj smisel motečih napak. Popravilo je takole: Tov. Sabadniovca je izjavila: Res je, da je mnogo učiteljic med nami — in med njimi morda tudi ona sama — ki bi ne hotele in drugih, ki bi ne mogle dalje služiti v slučaju možitve itd. — Tretja točka resolucije g. Gregoričeve se mora glasiti: Ako pa slavni magistrat iz enega ali drugega uzroka preferira odpraviti celibat, naj ga le odpravi in le onim učiteljicam, ki bi ne hotele ali ne mogle dalje služiti, naj bi se nakazalo in izplačevalo v mesečnih obrokih določeno odškodnino, kar bi ne bila sicer penzija, ali vendar nekaj podobnega.

Razgled po šolskem svetu.

— **Hrvaška tehnika v Zagrebu.** Hrvaški rodoljub dr. Juraj Žerjavič je daroval 200.000 K za ustanovitev hrvaške tehnike v Zagrebu. To je dalo povod, da so merodajni krogi jeli resno proučevati to vprašanje, in kakor javljajo sedaj hrvaški listi, je stvar že v toliko dozorela, da se hrvaška tehnika otvori že meseca decembra t. l. Ta tehnika bo tudi velikega pomena za Slovence, ker bodo izpitni, položeni na hrvaški tehniki, veljali tudi v Avstriji.

— **Reaktivirana** bodeta zagrebška vseučiliška profesorja Manojlovič in dr. Šurmin, ki ju je Rauch odstavil.

— **Srbska akademija** v Belgradu je izbrala na svojem občnem zboru dne 16. pr. m. profesorja dr. Karla Štreklja na graški univerzi svojim rednim članom.

— **Gospa Curie**, soproga znamenitega, nedavno umrlega francoskega kemika in sama

profesorica na pariški univerzi, je napravila desetino miligrama folonija, snovi, ki več tisočkrat redkejša od radija. Folonij je jako radioaktiven, bolj nego radij, zato bo tudi v zdravstvu igral veliko ulogo.

Raznoterosti.

× **Šola za krotenje zverí.** Pariški inštitut za zoološko psihologijo, ki je podpiran od mesta, je prišel do interesantnega sklepa. Hoče namreč odpreti specialno šolo za krotenje zverine. Učiteljske sile bodo sestavljene večidel iz učenjakov, pa tudi iz bivših krotilcev iz cirkusov in menažerij. Misli se na to, da bi se roparske živali kakor leve, tigre, leoparde, hijene, medvede itd. krotilo samo potom psihološkega vplivanja. Na krotenju naj bi ostala vsaka zunanja sila in menijo, da se more tudi na ta način priti do povoljnih rezultatov. Zveri bodo transportirane iz poleg ležečega zoološkega vrta v zgoraj omenjeno šolsko poslopje, kjer se prične že dlje časa nameravana psihološka dresura. Pričakuje se z veliko radovednostjo uspehov potom take metode.

Kako so večkrat veliki ljudje raztreseni. Znanih je prav mnogo primerov, kako so bili večkrat veliki ljudje, genialni po svojih delih, raztreseni. Italijanski učenjak Lombroso pripoveduje, da se pri velikih učenjakih in genialnih ljudeh vobče poraja neka majhna duševna bolezen (amnezija) in navaja za to nekaj primer. Da kdo namesto, da bi potrosil papir s peskom, ga polije s črnolom, — to je navadna stvar. Taka pozabljivost je premajhna, da bi koga nazvali zaradi tega za učenjaka. Znana je tudi zgodba o profesorju, ki je mimo obzidanega vrta prišel do železnih ograjastih vrat in tamkaj gledal skozi ključavnico na vrt, ker je mislil že prej, da v obzidan vrt ne bo moč gledati drugače nego skozi ključavnico. Slavní Newton je nekoč, kakor izpričuje Brevevo, začel si tlačiti pipo s prstom svoje nečakinje, ki je ravno sedla zraven njega. Učeni Rele je razlagal svoje ideje na dolgo in široko, ali je vselej na koncu pristavil: „Toda to je moja skrivnost, ki je ne odkrijem nikomur.“ Nekoč je tolmačil svoj eksperiment z besedami: „Ali vidite, gospoda, ta kotel na oglju? Ako bi le za trenutek nehal mešati, pa bi se zgodila eksplozija, da bi mi vsi odleteli v zrak.“ In pri vsem tem je pozabil na mešanje in res se je zgodila nevarna eksplozija. V globoke misli zatopljen sloviti Amper ni opazil, da mu je ušel konj, ki ga je on vodil za uzdo. Vladika Mister je imel navado, da je vselej, kadar je šel z doma, pripel na vrata listek: „Gospodarja ni doma.“ Nekoč se je vrnil, prečital na vratih, da gospodarja ni doma in rekel: „No, zdaj moram pa še tega čakati“ in stal je pred vrati, dokler ni dočkal svoje lastne vrnitve. Zopet neki veliki matematik pa je za čel na zadnji del voza pisati neko formulo, pri čemer so voz odpeljali, on pa je tekel za njim, dokler ni dovršil formule. O nekem botaniku govore (pa to bo najbrž pretirano), da je nekoč, ko se je imel odpeljati, posadil svojega lepega konja na sedež v kočiji, sam se je pa vpregel in vlekel voz. Treba bi bilo še, da bi bil pri prvi gostilni, — da bi bila stvar bolj verjetna — šel gospod profesor v hlev, konj pa v sobo.

× **Povest o dveh ženah iz porušene Mesine.** Pri velikem predlanskem potresu v Mesini je srečno ušel smrti meščan Scaringi, dočim so podrtine zasipale njegovo mlado ženo. Scaringi je nekaj časa objokoval njeno smrt, a se je brzo potolažil in se iznova oženil s krasnim dekletom iz nanovo rojene Mesine. Te dni pa potrkna na Scaringijeve vrata tuja, čedno oblečena ženska. Ko je Scaringi odprl vrata mu pade okrog vrata njegova prejšnja — žena. Ruski junaški mornarji so nesrečnico brez Scaringijevega znanja rešili izpod razvalin in jo odpeljali na Rusko v bolnišnico, kjer je polagoma popolnoma ozdravila. Scaringi, ki je tako naglo pozabil na svojo bivšo — živo ženko, bo imel sedaj precej sitnosti.

× **Starec na smrtni postelji morilec.** V R-mesu na Francoskem se je zgodila nedavno velika tragedija. Bogati posestnik Taugard, 70 letni starec, je ležal že več tednov na smrtni postelji. Popoldne usodnega dne je zdravnik sporočil domačinom, da bolnik ne bo doživel prihodnjega jutra. Pri bolniku je ostala sama služkinja Marija Girard. Hipoma pa se je bolnik v postelji zvrnil, oči so mu bliskale in začel je kričati: „V sobi je maček, moram ga ustreliti!“ Služkinji se je za hip posrečilo pomiriti bolnika, tod kmalu nato se je zaslial iz bolnikove sobe strel Hlapec je tekel v sobo ter zagledal bolnika stani na postelji s puško v roki, dočim je služkinja ležala v svoji krvi na tleh. Hlapec je hotel priskočiti služkinji na pomoč, toda bolnik je zavpil: „Ne bližaj se, sicer streljam!“ Hlapec je zbežal ter naznanil stvar domačinom. Med tem se je bolnik zaklenil ter se postavil s puško k oknu, grozeč vsakemu, ki bi hotel priti v sobo, da ga ustrelí. Zbralo se je mnogo ljudi pred hišo. Županu se je posrečilo, da je udril s policijo v sobo ter razorožil bolnika. Spravili so ga v posteljo, a kmalu nato je umrl. Služkinja je umrla med prenosom v bolnišnico.

× **Črnci v Ameriki.** V Severni Ameriki je 10 milijonov črncev in ti posedujejo glasom najnovejših statističnih podatkov 490 mil.

dolarjev, 400.000 črncev ima lastne hiše, 44 je bankirjev, 7690 delavcev, 4000 natakarjev, 444 brivcev, 13 hotelirjev in le malo jih pripada akademičnim krogom. 56 odstotkov jih zna pisati in čitati.

× **Parlament v cerkvi.** Neki angleški poslanec — znan kot govornik — je šel v cerkev, sedel v stol in zaspal. Gotovo je sanjal o kaki debati v angleškem parlamentu, ker je kar hipno vstal in zavpil: „Dvomim, da smo sklepni, in zahtevam, da se prešteje navzoče;“ Ali so gledali duhovnik in verniki! Njegov predlog je seveda prorpadel.

× **Plače delavcev na Japonskem** so jako nizke. Srednje plače v tvornicah bombeža v tokijski pokrajini znašajo n. pr. 74 stotink za moške in 70 stot. za ženske. V drugih pokrajinah ni plača večja nego 50 stot. za moške in 30 stot. za ženske. V Osaki je srednja plača 55 in 30 stot.

Listnica uredništva.

F. S. v L.: Prihodnjič. — Na Kras: Danes teden gotovo! — Na Štajersko: Prihodnjič. — D.: kako si to mislite o diseiplinarnem zakonu? To je v prvi vrsti naloga deželnih zborov. Izjavite se natančneje! — Drugo danes teden. Pozdrav!

Pa kaj se to pravi, 52-8
Če trebuh boli?
Pri pametni glavi:

FLORIAN

zavžij!

Krepčilo želodca,
potrebno v vsaki skrbni hiši!

Ljudska kakovost	liter K 2.40
Kabinetna kakovost	. . . 4.80

Naslov za naročila: „FLORIAN“, Ljubljana.

Postavno varovano.

Najnižje cene.
Največji izbor.

L. Mikuš
tovarna dežnikov
Ljubljana, Mestni trg.

52-5

Lak za šolske table

črn in medel

: Olje proti prahu :

priznано najboljše prodaja

Adolf Hauptmann

v Ljubljani.

Prva kranjska tovarna oljnatih barv, firnežev, lakov in steklarskega kleja.
Zahtevajte cenike! 52-2

Zagrebska tovarna tvrdke Henrik Francka sinovi,

v vsakem oziru novodobno urejena,

izdeluje svoje proizvode izključno le iz najboljših sirovin.

V Vaš pridobede, bodete li pri nakupovanju dajali prednost temu izvrstnemu proizvodu pravemu: Franckovem: kavnem pridatku z mlinčkom, iz zagrebske tovarne.

Tovarniška znamka.

sl. zagreb. V. Y. 1162, 12: 9 II. V.

Jernej Bahovec

trgovina s papirjem
poleg Prešernovega spomenika
priporoča slavnemu učiteljstvu in drugemu občinstvu svojo bogato zalogo šolskih potrebščin, papirja, zvezkov, šolskih knjig, pisalnega in risalnega orodja, umetnin, trgovskih knjig, razglednic itd. 26-5

Važno!

Pri nakupu oblačilnega blaga za dame in gospode navadno do najfinejšega izvolite se ozirati na priporočljivo narodno manufakturno trgovino

Hedžet & Koritnik

Tekališče Verdijevo in Šolska ulica v Gorici. 6-3

Ravnokar došlo najnovije modno blago za spomladansko sezijo.

Vzorci na zahtevo poštnine prosti.

Ivan Soklič

v Ljubljani

Pod Trančo štev. 2

priporoča cenj. učiteljstvu svojo veliko in bogato zalogo 12-3

klobukov, slamnikov, čepic, peres itd.
vse po najnižjih cenah.

Gričar & Mejač

v Ljubljani, Prešernove ulice 9

priporočata v veliki izbiro po najnižji ceni obleke za gospode in dečke, površnike za gospode in dečke, obleke za otroke, žakete za dame, paleta za dame, plašče za deklice itd. itd.

Nepremočljive pelerine iz lodna ali velblodje dlake (Kamelhaar) v vseh velikostih. Gg. učiteljem in učiteljicam popust za »Učiteljski konvikt«. 12-1

Knjigarna L. Schwentner

Ljubljana, Prešernova ulica 3

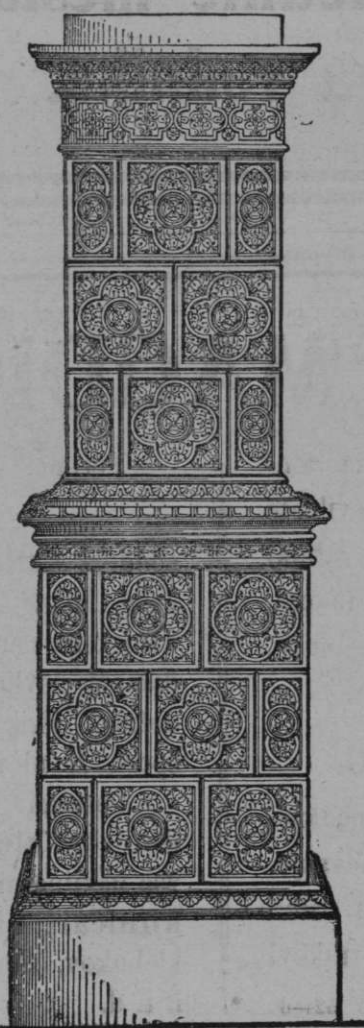
priporoča nastopne novosti:

Aškerc A.: **Akropolis in piramide.** Poetični sprehodi po Orientu. — Broširano K 3.—, eleg. vez. K 4-50. 30-24

Cankar Ivan: **Za križem.** Obsega 13 novel in črtic z epilogom. — Broširano K 3.—, eleg. vez. K 4-50.

Levstik Vladimir: **Obsojenel.** Vsebina: Nenormalni piščanec. Razmišljeni Vid. Mlada Breda in slepec. Brikard Malloprou. Broš. K 2-50, eleg. vez. K 3-50.

Milčinski Fran: **Igračke.** Črtice in podlistki. Broš. 2 K, el. vez. 3 K. Murnik Rado: **Jari junaki.** Humoreske. Br. K 2-50, el. vez. K 3-50.

Največja in najstarejša tovarna

lončenih pečij in lončenih izdelkov

A. Dreelse Ljubljana

Priporoča se slavnemu občinstvu in cenjenemu učiteljstvu v naročilo na

štedilna ognjišča in peči

preprosto in najfineje izvršene v poljubnih modernih barvah in vzorcih kar najbolj strokovnjaški, zanesljivo in trpežno po najnižjih cenah. Župniščem, samostanom in šolam znaten popust. — Mnogokrat odlikovan. — Ilustrovani ceniki so na razpolago. 46-3

Naš denarni zavod.

(15) 12-3

Geslo: Kar plodonosno naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani

registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Vplačuje in izplačuje se vsak četrtek od 11.—12. ure dopoldne in vsako soboto od 5.—1/2. ure zvečer ali pa vsak dan potom poštne nakaznice ali e. kr. poštne hranilnice (čekovni račun št. 866.312). Za drugače storjena vplačila zadruga ni odgovorna.

Sprejem hranilnih vlog po 5%, oddaja posojil na osebni kredit po določenih rokih vračevanja (glej spodaj) proti zadostni varnosti. Za tako velja: vsaj eden dober porok in plačnik, zastava premičnin, zemljišče in vknjiženih terjatev, predznanba na plačo ali penzijo.

Prošnje za posojila brezplačno proti vpošiljavi 20 h v poštah znamkah za frankaturo. Tudi prošnjam za posojila naj se priloži poštna znamka za 20 h za dopošiljatev rešitve.

Vsakih 100 K posojila (dva pasivna deleža) se vrača po načinu:

A	v 12 mesečnih rokih, in sicer 11 rokov à 9 K — h, 12. rok 4 K 73 h
B	" 18 " " " " " 17 " " 18. " 3 " 56 "
C	" 24 " " " " " 23 " " 4 " 50 " 24. " 4 " " "
D	" 38 " " " " " 37 " " 3 " " 38. " " " 66 "
E	" 46 " " " " " 45 " " 2 " 50 " 46. " 1 " 81 "
F	" 60 " " " " " 59 " " 2 " " 60. " " " 70 "
G	" 70 " " " " " 69 " " 1 " 75 " 70. " 1 " 42 "
H	" 85 " " " " " 84 " " 1 " 50 " 85. " 1 " 26 "

Zadružni lokal je v Ljubljani, Gradišče št. 4., I. nadstr.

Naznanilo!

Tvrdka Ivančič & Kurinčič vljudno naznanja vsem svojim cenjenim odjemalcem v mestu in na deželi, da je

preselila

svojo manufakturno trgovino iz Nadškofijske ulice št. 5 v Gosposko ulico št. 11 (Via G. Carduci).

Pri tej priliki vljudno naznanja slavnemu občinstvu, da sva povečala svojo trgovino s tem, da sva vpeljala razno modno blago. — Cene nizke, blago prve vrste, postrežba strogo slovanska. — Priporočava se za nadaljno naklonjenost in obila naročila. Z odličnim spoštovanjem

Ivančič & Kurinčič manufakturna in modna trgovina Gorica — Gosposka ulica št. 11. 6-3

I. Buzzolini

delikatesna trgovina, Ljubljana, Stritarjeva ulica.

Najfinejša in vedno sveža zaloga gnati, salam, raznih vrst klobas i. t. d.

Izdelovalnica kranjskih klobas. 12-3

Našim rodbinam priporočamo 51 - Kolinsko cikorijo -

J. Jax Ljubljana Dunajska cesta

Šivalni stroji, kolesa in pisalni stroji.

46-3

Snažno se oblači

vsa rodovina, ki si naroči zbirko vzorcev iz češke tkalnice 52-33

Marije Jirsové

učiteljeve soproge

v Novém Hrádku n/ Met.

(dobaviteljica deželne osrednje zveze učiteljskih društev v Češkem kraljestvu).

Dobiva se 2—8 metrov dolgih odrezkov cečira, kanafasa, flanele, platna, modrotiska itd. Zavoj 45 m za 18 K, najlepša kvaliteta 40 m za 20 K franko, tudi polovico zavoja za 9, ozir. 10 K. Blago je stalnobarvno in močne kakovosti.

Naročite in ostanete stalni odjemalci. Vzorci blaga zastoj in franko.

Vsem onim, ki ljubijo zlahkno kapljico in dobro kuhinjo z vedno svežimi raznovrstnimi jedili priporoča svojo nanovo urejeno

restavracijo

kakor tudi moderno opremljeni in ceneni

hotel „Južni kolodvor“

nasproti kolodvoru in

hotel „TRIGLAV“

v Bohinjski Bistrici.

Krasna lega, največji komfort, planinsko letovišče.

A. Seidel, restavrat. 12-12

Slavnim šolskim vodstvom in gg. učiteljem vljudno priporočam svojo

izvrstno urejeno

knjigoveznicu.

Izvršujem vsa v knjigoveško stroko spadajoča dela.

Za šolske in druge knjižnice sem upeljal posebno trpežno in lično vezavo, namreč v celo močno platno ravno za isto ceno kakor do sedaj pol platno.

Pri večjih naročilih 10% popusta.

Za mnogobrojna naročila se priporoča

Anton Janežič

knjigovez 12-5

Ljubljana, Florijanske ulice 14.

JULIJA ŠTOR

v Ljubljani, Prešernove ulice števil. 5.

Največja zaloga moških, damskih in otroških čevljev, dalje čevljev za lawn-tenis in pristnih goisserskih gorskih čevljev.

Elegantna in skrbna izvršitev po vseh cenah. Najpriležnejši čevlji sedanjosti!

Avgust Agnola

Ljubljana, Dunajska cesta 13

priporoča svojo bogato zalogo 52-7 stekla, porcelana, svetilk, okvirov, šip itd. Tintnike za šolske klopi, kakor tudi aparate za fizikalne poizkušnje. Prevzema vsa v to stroko spadajoča dela.

Modni salon

Ozmec & Vičič

Ljubljana, Šelenburgova ulica št. 7.

Hotel pri Maliču 12-2

priporoča svojo bogato zalogo damskih in otroških klobukov.

Žalni klobuki vedno v zalogi.

³⁵⁻¹
Kamnoseški izdelki iz marmorja za cerkvene in pohištvene oprave spominki iz marmorja, granita ali sijena, apno živo in ugašeno se dobi pri

ALOJZIJU VODNIKU

= Ljubljana =
Kolodvorska

==== kamenarskem mojstru ==== ulica ====

Valentin Lapajne

:-: pred šolo v Idriji :-:

priporoča svojo bogato zalogo vseh risalnih in pisalnih potrebščin, kakor tudi zalogo vseh učnih :-: knjig za ljudsko šolo in realko. :-:

Velika izbira razglednic mesta Idrije in idrijskega rudnika.

„Živi človek po smrti dalje?“

Na to velevažno vprašanje daje točen odgovor knjižica, v kateri je naše daljno življenje po smrti na eksperimentalni podlagi neovrgljivo dokazano in prepričevalno zasigurano.

II. izdaja velja samo 50 h v poštih znamkah.

Knjižica se vsakemu tovarišu najtopleje priporoča, ker ojači veselje do težkega našega poklica, krepi duha k napredku in obvaruje žalostnega in obupanega človeka pred samoumorom.

Cena 1 K.

Naroči se pri:

Cena 1 K.

T. KUNSTIČU v KONJICAH

Cena 1 K.

(Spod. Štajersko.)

Cena 1 K.

Modna in športna trgovina

Modna in športna trgovina

P. MAGDIČ, LJUBLJANA

Nasproti glavne pošte.

Nasproti glavne pošte.

Svilnato blago, baržuni, pliši in tenčice, čipkasto blago, šipke, vložki, svilnate vezenine, Jabots, fichus, damski ovratniki in kravate, svilnati in baržunasti trakovi, pozamentrija, porte, žnore, resice, krepince, krepki in flori za žalovanje.

Šerpe iz svile in čipk.

Oprava za novorojenčke, posteljne podloge in odeje za vozičke, sukanec za šivanje, pletenje in vezenje. Dišave, mila in ustna voda. Narodne vezenine, zastave, trakovi in znaki i. t. d.

Perilne, volnene in svilnate

bluze

spodnja krila iz batista, klota, listra in svile, hišne halje, predpasniki, vse vrste damskega perila, moderci, pasovi, rokavice, domači čevlji, galoše, nogavice, solčniki, dežniki, štrikane jope, čepice in gamaše za šport, žepni robci, kopalno perilo.

Posebni oddelek v I. nadstropju za **damske klobuke, slamnike**, oblike in vse nakitne predmete za klobuke, pajčolani, **kitničarija** in delavnica za moderniziranje klobukov, žalni klobuki vedno na skladišču i. t. d.

Oddelek za gospode:

Klobuki, cilindri, slamniki, čepice.

Srajce, spodnje hlače, spalne srajce, predprsniki, ovratniki, zapestnice, žepni robci, nogavice, rokavice, kravate, naramnice, podveze, dr. Jagrovo zdravstveno perilo, dežniki, dežni plašči, galoše, gamaše, odeje za potovanje, palice, ščetke za obleko, lase in zobe. Za turiste: pelerine, nahrbtnike, dokolenice, gamaše, plezalni čevlji, palice, vrvi, cepini, dereze, aluminijeve posode, thermos. **Potrebščine za sankanje, tenis in lovce.** — Sokolske potrebščine.

Učiteljska tiskarna priporoča sledeče knjige:

Učne načrte za Kranjsko za eno- in dvorazrednice po	K	—50
od tri- do osemrazrednice po		—60
Načela za obči načrt ponavljalne šole		—25
Cesarska pesem, četverglasna		—14
Brunet, Telovadba, najnovjša izdaja	4-	—
Adamič, Slava cesarju Francu Jožefu I.	4-	—
Besedilo k Adamičevi spevoigrji		—10
Štupar, O prvinah in spojinah	1-50	—
Dr. E. Bretl, Kako si ohranimo zdrave in trdne zobe		—20
Izvršilni predpis k dok. šol. in uč. redu	1-20	—
Učit. pokojninski zakon za Kranjsko		—20

Mladinski spisi:

A. Rapè: Mladini I.	1-	—
J. Slapšak: Spisi Mišjakovega Julčka I.	1-	—
E. Gangl: Zbrani spisi za mladino I.	1-	—
A. Rapè: Dane	1-	—

Telefon št. 118.

Poštna hranilnica št. 76.307.

Učiteljska tiskarna

registrovana zadruga z omejenim jamstvom

Gradišče št. 4 Ljubljana Gradišče št. 4

priporoča sl. krajnim šol. svetom, šol. vodstvom in učitelstvu

uradne tiskovine iz svoje zaloge

Ceniki se pošiljajo zastonj in franko. Tudi vse tiskovine za županstva ima tiskarna v zalogi.

Tiskarna sprejema vsa v tiskarsko in litografsko stroko spadajoča dela ter jih izvrši točno, okusno in po solidnih cenah. Tiskanje muzikalij in časopisov.

Učiteljska tiskarna priporoča sl. šol. vodstvom in gg. učiteljem razun vseh najnovjših tiskovin za ljudske in meščanske šole posebno:

Razne napise na lepenki. Vse vrste poštne tiskovine za šolsko uporabo. Vse uradne in vse knjigovodstvene tiskovine za obrtno-nadaljevalne šole, prirejene po strok. učit. g. H. Podkrajšku. Vse tiskovine za **otroške vrtce**. Razne mape za uradne spise, za šol. matico iz posameznih listov, za zbirko normalij itd. **Spominske liste** za dečke in deklice, izdane od Slovenske šolske matice. **Podkladke**, ovojni papir, pivnik, pisemski papir za šolsko uporabo.